

Verbouwen en vernieuwen

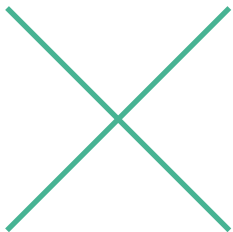
Jaarverslag 2009

Verbouwen en vernieuwen

Jaarverslag 2009

Voorwoord

De NVAO heeft inmiddels bijna alle Nederlandse opleidingen en een groot deel van de Vlaamse opleidingen in het hoger onderwijs beoordeeld.

“Tijdens de verbouwing blijft de winkel open!” Wellicht kan het NVAO-jaar 2009 zo het beste worden gekarakteriseerd. De beoordelingen van de Vlaamse en Nederlandse hogeronderwijsopleidingen gingen onverminderd door, terwijl tegelijkertijd veel energie moest worden gestopt in de voorbereiding van de volgende fase van het accreditatiestelsel dat in 2011 in moet gaan.

Dat de winkel open was, hebben we geweten. In totaal werden in 2009 zo'n 827 aanvragen behandeld, bijna net zo veel als in het topjaar 2008. Daarnaast zijn de pilots ter voorbereiding van het nieuwe stelsel uitgevoerd, werden deze grondig geëvalueerd en zijn de contouren van het nieuwe stelsel gepresenteerd.

De NVAO heeft inmiddels bijna alle Nederlandse opleidingen en al een groot deel van de Vlaamse opleidingen in het hoger onderwijs beoordeeld. Daarom kan in dit jaarverslag een eerste beschrijving worden gegeven van “De staat van het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen”, uiteraard louter en alleen vanuit het accreditatieperspectief (zie hoofdstuk 3).

Naast de reguliere accreditatietaken en de voorbereiding van het nieuwe stelsel werden drie projecten opgestart en (deels) uitgevoerd. Voor Nederland waren dat de beoordeling van liefst 83 zogenoemde opleidingsscholen en van tien “educatieve minoren”, terwijl in Vlaanderen de voorbereidingen werden gestart van het project “hbo 5”. In dit project worden de komende jaren honderden beoordelingen uitgevoerd van opleidingen van hogescholen, Centra voor Volwassenonderwijs (CVO) en van de huidige vierde graad beroepsonderwijs Verpleegkunde.

De internationale activiteiten van de NVAO breiden intussen ook steeds verder uit.

De beoordelingen van de Nederlandse en Vlaamse Kwalificatieraamwerken Hoger Onderwijs zijn afgerond en compatibel verklaard met de Europese kwalificatieraamwerken. De NVAO was daarnaast vertegenwoordigd in de besturen van de belangrijkste internationale organisaties op het gebied van kwaliteitszorg: INQAAHE, ENQA, EQAR en ECA. Dat bezorgt de NVAO uiteraard veel informatie over interessante internationale ontwikkelingen, maar legt aan de andere kant ook verplichtingen op: het aantal bijdragen aan congressen en seminars loopt in de tientallen, de verzoeken om collegiale ondersteuning nemen steeds toe en de vraag naar initiatieven wordt ook steeds duidelijker op het bord van de NVAO gelegd.

De NVAO verheugt zich op de komende jaren. Tal van ingewikkelde dossiers moeten nog worden behandeld, waarbij de Vlaamse “academiseringsdossiers” het meeste aandacht zullen vragen. In Nederland wordt het nieuwe stelsel hopelijk spoedig geïmplementeerd, terwijl in Vlaanderen de politieke voorbereidingen zullen starten voor de besluitvorming daarover. De toonaangevende rol van de NVAO in het internationale kwaliteitszorgcircuit zal ook tot een grotere internationale erkenning moeten leiden van het Nederlandse en Vlaamse hoger onderwijs. Wel wordt door het grote aantal werkzaamheden duidelijk dat de grenzen van de organisatie in zicht komen, zowel qua menskracht als financieel. Deze belasting vraagt het komende jaar extra aandacht. Dat zijn allemaal uitdagende opgaven, waar de NVAO graag verder aan werkt.

De NVAO realiseert zich dat zij met veel partners nauw samenwerkt. Daarom een woord van dank aan de koepels van instellingen en studenten, aan VBI's en evaluatieorganen, aan panels en secretarissen, aan de Vlaamse en Nederlandse overheden, aan instellingen, opleidingen, medewerkers en studenten.

Gezamenlijk werken wij verder aan een steeds betere kwaliteit van ons hoger onderwijs!

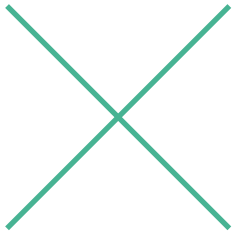
Karl Dittrich

voorzitter

Inhoud

1 Peers centraal	6	8 Jaarrekening	32
		8.1 Balans en staat van baten en lasten	33
2 Resultaten kernproces	10	8.1.1 Balans per 31 december 2009	33
2.1 Accreditatie	11	8.1.2 Staat van baten en lasten over 2009	33
2.1.1 Nederland	11	8.2 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	33
2.1.2 Vlaanderen	11	8.3 Toelichting op de staat van baten en lasten	35
2.1.3 Bijzondere (kwaliteits)kenmerken	11	8.4 Algemene werkingskosten	36
2.2 Toets nieuwe opleiding	11	8.5 Overige gegevens	37
2.2.1 Nederland	11		
2.2.2 Vlaanderen	11	9 Bijlagen	38
2.3 Onderzoeksmasters en verlengde masters	11	9.1 Bestuur en adviesraad NVAO	39
2.3.1 Onderzoeksmasters	11	9.2 Kwaliteitsverslag 2008-2009	39
2.3.2 Verlengde masters	12	9.3 Tabellen	43
2.4 Beroepsprocedures	12	9.4 Lijst van begrippen en afkortingen	48
2.5 Overige activiteiten	12		
2.5.1 Aanwijzingsprocedure	12		
2.5.2 Educatieve minoren	12		
2.5.3 Hbo5	12		
2.5.4 Hogeronderwijsregister	13		
2.5.5 Opleiden in de School	13		
2.5.6 Verbreding opleidingen	13		
3 De staat van het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen	14		
4 Nieuw accreditatiestelsel aangenomen door Tweede Kamer	18		
5 Internationaal: Europa en verder	22		
6 Contacten met stakeholders	26		
6.1 Hogeronderwijsinstellingen, overheden en koepel- en studentenorganisaties	27		
6.2 Evaluatieorganen en Visiterende en Beoordelende instanties (VBI's)	27		
7 Organisatie	28		
7.1 Interne kwaliteitszorg	29		
7.2 Organisatie	29		
7.3 Communicatie	31		

Hoofdstuk 1 *Peers* centraal

Alle betrokkenen hebben samen besloten de beoordeling door peers van de inhoud en de resultaten van een opleiding centraal te zetten.

De relatie tussen kwaliteit en vertrouwen en de discussie tussen vakgenoten staan centraal in het nieuwe accreditatiestelsel, waarbij de beoordeling van het kwaliteitsstelsel van een instelling een beperkte opleidingstoets mogelijk maakt. Ook in haar internationale contacten onderstreept de NVAO dat aandacht voor kwaliteit niet samenvalt met het opzetten van bureaucratische zorgsystemen. De NVAO heeft in de afgelopen jaren nauw samengewerkt met instellingen om de docent centraal te stellen. Een gesprek met vice-voorzitter Guido Langouche en voorzitter Karl Dittrich: 'Het nieuwe stelsel legt het accent op de beoordeling van de inhoud.'

In 2008 heeft de NVAO veel tijd gestoken in de voorbereiding van het nieuwe accreditatiestelsel. Zoals bekend staat in de nieuwe aanpak de instellingsaudit centraal, waarbij het kwaliteitszorgstelsel van een onderwijsorganisatie als geheel wordt beoordeeld. Daardoor kan de beoordeling van de individuele opleidingen eenvoudiger verlopen. In 2009 is deze voorbereiding verder afgerond: op grond van de pilots uit 2008, zijn de beoordelingskaders aangepast en is de parlementaire behandeling voorbereid. Het wetsvoorstel is in november 2009 aangeboden aan de Tweede Kamer en in maart 2010 unaniem aangenomen. Naar verwachting wordt in de zomer van 2010 de behandeling in de Eerste Kamer afgerond.

Langouche en Dittrich zijn positief over de wijze waarop in samenwerking met koepelorganisaties en hogeronderwijsinstellingen het nieuwe stelsel kon worden ontwikkeld. 'Deze vorm van gezamenlijke beleidsontwikkeling bood allen de gelegenheid hun zegje te doen', zegt Karl Dittrich. 'Op deze wijze ontstond een beleidscyclus met een redelijke inschatting van de effecten.' Ook Guido Langouche is enthousiast: 'Alle betrokkenen hebben indringend met elkaar kunnen spreken en samen besloten de beoordeling door *peers* van de inhoud en de resultaten van een opleiding centraal te zetten. En het pilottraject gaf goed inzicht in de procedure zelf.'

Minder administratieve lasten

Het belangrijkste discussiepunt bij de ontwikkeling van het nieuwe stelsel is de vraag: vermindert het de administratieve

lastendruk? Met de aanpassingen die op basis van de pilots zijn aangebracht, zal dat lukken, meent Dittrich: 'De pilots hadden betrekking op de oorspronkelijke voorstellen, maar die zijn op belangrijke punten verbeterd. Het zou mij tegenvallen als we er niet in slagen de beoogde vermindering van de administratieve lasten te realiseren.' Langouche onderstreept dat de NVAO daarin zelf ook een rol speelt: 'We moeten de instellingen stimuleren om maar een bepaalde tijd te besteden aan een panelbezoek. En we geven aan welke stukken echt nodig zijn en welke documenten de panels eventueel kunnen navragen. Dat scheelt veel papier.'

Vlaanderen moet het wetsvoorstel nog indienen, maar de stemmen gaan in de richting van een verplichte instellingsaudit. Langouche verwacht echter dat Nederland en Vlaanderen in de praktijk dicht bij elkaar komen te staan: 'Als de instelling de audit niet haalt, heeft dat in Vlaanderen waarschijnlijk geen formele consequenties. De instelling krijgt wel een rapport, zodat deze met de adviezen rekening kan houden. En het rapport wordt natuurlijk gepubliceerd net als in Nederland. Bij de opleidingsvisitatie heeft het panel dit rapport in handen.'

Zesjesmentaliteit op z'n retour

In het nieuwe stelsel worden opleidingen beoordeeld aan de hand van een vierpuntsschaal, die loopt van "onvoldoende" tot "excellent". Daarmee wordt bijna terloops een mogelijkheid van differentiatie ingevoerd, iets wat niet zo lang geleden nog taboe was. Langouche verbaast zich erover dat in Nederland hier zo weinig over te doen is geweest: 'Ik denk dat Nederland daarvoor meer open staat dan Vlaanderen. Nu het in Nederland is goedgekeurd, zal Vlaanderen niet willen achterblijven, maar daar ligt het iets gevoeliger. De NVAO gaat publiceren dat een bepaalde opleiding excellent is, terwijl een collega-opleiding bij een zusterinstelling maar net over de streep komt. Dat is uniek, ook binnen Europa.'

In deze zin sluit het nieuwe stelsel aan bij de conclusies van het rapport van de Commissie Veerman (*Differentiëren in drievoud*), zoals Dittrich constateert: 'Het instrumentarium om studenten te helpen een goede keuze te maken, groeit daardoor. Studenten vragen steeds duidelijker om betere kwaliteit en meer uitdaging. Hoger onderwijs moet natuurlijk ook hoger onderwijs zijn. In die zin is de veelgenoemde zesjesmentaliteit op z'n retour.'

Profilering

Tijdens de verbouwing blijft de winkel gewoon open: dat gold het afgelopen jaar zeker voor de NVAO. Dat heeft ook zijn keerzijde, zoals Dittrich aangeeft: 'Het wordt voor ons wel steeds moeilijker om met de beschikbare middelen alle taken

op een verantwoorde manier uit te voeren. Ik zeg dat met enige schroom in deze tijd van bezuinigingen, maar er staat toch spanning op de organisatie.'

Die spanning wordt voor een groot deel veroorzaakt door het grote aantal nieuwe opleidingen in Nederland. Dit hoewel nieuwe opleidingen vanaf begin 2009 eerst de doelmatigheidstoets moeten doorlopen. Dat geldt overigens alleen voor de bekostigde opleidingen, aldus Dittrich: 'De niet-bekostigde opleidingen hebben daar niets mee te maken en die blijven ook doorgroeien. Ik denk zelfs dat we in 2010 ongeveer evenveel nieuwe opleidingen te toetsen krijgen als in 2009.'

Tegenover de Nederlandse toename staat het feit dat het in Vlaanderen nauwelijks mogelijk is om een nieuwe opleiding te starten. 'Dat is ook een kwestie van mentaliteitsverschil', stelt Langouche. 'In Nederland zegt het rapport van de Commissie Veerman: profilering, profilering, profilering! Daar tegenover zegt Vlaanderen: doe gewoon wat je doet en doe dat goed. Nederland is voortdurend bezig nieuwe combinaties aan te bieden. In Vlaanderen zijn dat afstudeerrichtingen binnen een bestaande richting.'

Kaart van kwaliteit

In internationaal opzicht wordt de NVAO vaak gevraagd om internationale partnerships aan te gaan. Langouche: 'De Nederlands-Vlaamse samenwerking heeft in Europa een goede reputatie verworven, men wil weten hoe dat gaat en daarvan leren. Je kunt het ook anders zeggen: niemand anders waagt het om zijn nationale bevoegdheid uit handen te geven. Dat maakt indruk.'

De NVAO zegt ook regelmatig nee tegen vragen vanuit buitenlandse zusterorganisaties. Dittrich: 'We moeten keuzes maken en het gewone werk gaat voor. Maar de internationale contacten bieden ons wel de mogelijkheid om de Nederlands-Vlaamse visie op kwaliteit uit te dragen. De bestuurders van de NVAO zijn zelf voor het merendeel afkomstig uit het hoger onderwijs. Dat bepaalt onze benadering. In internationale fora spelen wij vooral de kaart van de kwaliteit en niet die van de kwaliteitszorg. Het gaat niet om de kwaliteitszorgmedewerker, het gaat om de docent en een goede ontwikkeling van zijn of haar vak.'

Een nieuw idee is de ontwikkeling van een internationaal certificaat. Langouche: 'Ik kom net van een congres in Berlijn over internationalisering binnen instellingen. Daar was sprake van een systeem met 664 indicatoren om internationalisering te meten. 664! Wij willen nu de kwaliteit van internationalisering meten aan de hand van maximaal dertien vragen. Opleidingen kunnen laten zien dat zij de internationale en

interculturele capaciteiten van de studenten hebben doen toenemen en ontvangen dan een internationaal certificaat.'

Vijf jaar NVAO

Inmiddels bestaat de NVAO vijf jaar. Hoewel de viering op 1 februari 2010 net in het nieuwe jaar plaatsvond, is het toch een aanleiding om terug te kijken op de effecten. 'Het belangrijkste effect is dat het stelsel werkt', stelt Dittrich. 'De aanwezigheid van accreditatieorganisaties zorgt in Europa, maar zeker in Nederland en Vlaanderen voor meer aandacht voor kwaliteit en kwaliteitszorg. Daarbij moeten wij natuurlijk heel goed letten op de autonomie van de instellingen. We hebben onderling respect voor elkaar en streven samen naar verbetering van de kwaliteit van het hoger onderwijs. Daarin vinden we elkaar.'

Uitdagingen

Tot slot: welke uitdagingen staan de komende tijd op het programma? Voor Dittrich is dat heel simpel: 'De komst van het nieuwe stelsel. Daarvoor moet alles wijken.' Ook voor Vlaanderen is het nieuwe stelsel een uitdaging: 'Daarbij kunnen we putten uit de Nederlandse ervaring, wat voor mij altijd een klein beetje een negatieve connotatie heeft: we lopen altijd achterop', zegt Langouche. 'Maar dat vloeit nu eenmaal voort uit het verschil in fasering. We moeten kijken of we het tempo wat kunnen verhogen en of we bijvoorbeeld in 2012 al kunnen beginnen met instellingsaudits.'

Voor Vlaanderen schetst Langouche nog een andere uitdaging, en wel de academisering van de hogescholen. Langouche: 'In Vlaanderen is besloten dat alle hogeschoolopleidingen van twee cycli niet alleen een professionele oriëntatie moeten hebben, maar ook een academische oriëntatie. Deze opleidingen moeten dus ook hun onderzoeksvaardigheden uitbouwen. Dat hoeft pas in 2013 gerealiseerd te zijn, maar ze moeten nu al laten blijken dat ze op de goede weg zijn. Het gaat om veel opleidingen en dat brengt voor alle betrokkenen veel werk met zich mee. En heel Vlaanderen kijkt mee of dit lukt.'

Hoofdstuk 2 Resultaten kernproces

2.1 / Accreditatie

Het totaal aantal accreditatieaanvragen is in 2009 niet gestegen. De NVAO heeft in het verslagjaar 638 accreditatieaanvragen behandeld (506 Nederlandse en 132 Vlaamse) tegen 732 aanvragen in 2008; 646 in 2007; 378 in 2006; 371 in 2005 en 232 in 2004 (zie hoofdstuk 9.3 Tabellen).

2.1.1 / Nederland

In 2009 heeft de NVAO op 506 accreditatieaanvragen voor Nederlandse opleidingen 488 positieve accreditatiebesluiten genomen (waarvan 151 positief afgehandelde “sneldossiers”^{1>}). De meeste positieve besluiten (179) betroffen hbo-opleidingen (zie hoofdstuk 9.3 Tabellen).

2.1.2 / Vlaanderen

In Vlaanderen zijn in 2009 in totaal 132 accreditatieaanvragen afgerond, waarbij 121 opleidingen positief zijn beoordeeld. De meeste positieve besluiten (65) betroffen academische opleidingen (zie hoofdstuk 9.3 Tabellen).

2.1.3 / Bijzondere (kwaliteits)kenmerken Nederland

Nederland verdeelt de bijzondere kwaliteitskenmerken in twee groepen: “bijzondere kenmerken” en “bijzondere kwaliteit”. Bij het beoordelen van een “bijzonder kenmerk” wordt uitgegaan van “concretisering” en “onderscheidend karakter”. Opleidingen en VBI's kunnen vooraf afspraken maken over de essentie waarop dit wordt aangetoond en getoetst. De NVAO valideert de systematiek en methodiek van de VBI-beoordeling. Het kwaliteitscriterium “bijzondere kwaliteit” heeft te maken met de excellentie van een bepaald facet.

In Nederland heeft de NVAO in 2009 aan acht opleidingen een bijzonder kenmerk kunnen toekennen en aan negen opleidingen een “bijzondere kwaliteit”. In totaal is in Nederland tot nu toe achttien keer een bijzonder kenmerk en zeventien keer een bijzondere kwaliteit toegekend.

^{1>} In Nederland is in september 2008 besloten geen aanvragen meer in behandeling te nemen voor een toets nieuwe opleiding en de nog liggende accreditaties op “snelle wijze” af te handelen. Dat leidde ertoe dat 151 opleidingen een voorlopig besluit kregen, waarmee de wettelijke accreditatietermijnen in het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO) konden worden aangepast. In de eerste maanden van 2009 volgde dan het gebruikelijke “voornemen tot besluit” met een gemotiveerde oordeelsvorming, even later gevolgd door een “definitief besluit”.

Vlaanderen

In Vlaanderen heeft de NVAO in 2009 geen bijzondere kwaliteitskenmerken toegekend. Tot nu toe ontvingen in totaal tien Vlaamse opleidingen een bijzonder kwaliteitskenmerk.

Bijzonder kenmerk Internationalisering (pilot)

De NVAO heeft in 2009 de voorbereidingen gestart voor de pilot “bijzonder kenmerk Internationalisering”. In totaal hebben 14 instellingen met 19 opleidingen zich voor de pilot aangemeld (zie ook hoofdstuk 5, kader). De uitgangspunten zijn uitgewerkt in het “Framework for the assessment of internationalisation as a distinctive (quality) feature”. De resultaten van de pilot worden eind 2010 gepresenteerd.

2.2 / Toets nieuwe opleiding

2.2.1 / Nederland

In 2009 zijn in Nederland 117 aanvragen voor een toets nieuwe opleiding afgehandeld (2008: 114; 2007: 102 en 2006: 91). Ongeveer 69 procent (79) van de Nederlandse aanvragen voor nieuwe opleidingen leidde in het verslagjaar tot een positief oordeel (zie hoofdstuk 9.3 Tabellen).

De meeste positieve besluiten (41) hadden betrekking op bekostigde hbo-opleidingen. De meeste teruggetrokken aanvragen waren aanvragen uit het niet-bekostigde hoger beroepsonderwijs (19 van 35 aanvragen).

2.2.2 / Vlaanderen

In 2009 zijn 11 Vlaamse aanvragen voor een toets nieuwe opleiding bij de NVAO binnengekomen (2008: 12; 2007: 9 en 2006: 13). Hiervan waren twee aanvragen van (niet ambts-halve) geregistreerde instellingen. Zeven aanvragen zijn positief beoordeeld, vier aanvragen zijn teruggetrokken. De meeste positieve besluiten (zes) hadden betrekking op academische opleidingen (zie hoofdstuk 9.3 Tabellen).

De vier gezamenlijke aanvragen voor medische specialisatie-opleidingen met ieder rond de dertig afstudeerrichtingen zijn in 2009 positief afgerond.

2.3 / Onderzoeksmasters en verlengde masters

2.3.1 / Onderzoeksmasters

Onderzoeksmasters leiden talentvolle studenten op voor een hoogwaardige onderzoekscarrière, zowel binnen de universiteit als in de private en publieke onderzoekssector. Gekwalificeerde onderzoekers die beschikken over uitmun-

tende onderzoeksomgevingen verzorgen de opleiding. De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) adviseert de NVAO en heeft op alle wetenschapsgebieden commissies benoemd die bestaan uit gezaghebbende wetenschappers.

In 2009 zijn 60 aanvragen voor het beoordelen van onderzoeksmasters behandeld (2008: 6; 2007: 5 en 2006: 10). In totaal ontvingen 52 aanvragen een positief besluit en advies (2008: 6; 2007: 5 en 2006: 7) (zie hoofdstuk 9.3 Tabellen). Sinds de zomer van 2003 heeft de NVAO in totaal 229 onderzoeksmasters behandeld waarvan 190 opleidingen een positief besluit en advies hebben gekregen.

2.3.2 / Verlengde masters

Nederlandse universiteiten kunnen sinds 2003 voor een bepaalde master in het wetenschappelijk onderwijs een aanvraag indienen voor een tweejarig programma, met bijbehorende studiefinancieringrechten voor studenten. De NVAO heeft hiervoor op verzoek van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap twee protocollen opgesteld. Een protocol voor specifieke opleidingen op het gebied van de internationale rechtsvergelijking en de opleidingen taal en cultuur met een bijzonder moeilijk schrift. Het tweede protocol geldt voor de overige wetenschappelijke masteropleidingen die hun bestaande opleiding willen verlengen van één naar twee jaar.

In 2009 heeft de NVAO één aanvraag voor het beoordelen van een verlengde master behandeld (2008: 4; 2007: 8 en 2006: 11), die positief kon worden beoordeeld (2008: 3; 2007: 8 en 2006: 4) (zie hoofdstuk 9.2 Tabellen).

2.4 / Beroepsprocedures

In 2009 heeft de NVAO in twee dossiers toets nieuwe opleiding voor twee postinitiële hbo-masteropleidingen de bezwaren tegen de primaire negatieve besluiten ongegrond verklaard, overeenkomstig de aan haar uitgebrachte adviezen van de externe bezwaarschriftencommissie. De betrokken instellingen hebben tegen deze beslissingen op bezwaar geen beroep ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van Raad van State.

In het verslagjaar vonden geen beroepsprocedures plaats.

2.5 / Overige activiteiten

2.5.1 / Aanwijzingsprocedure

Een nieuwe instelling kan in Nederland een initiële bachelor- of masteropleiding aanbieden, wanneer zij wordt aangewezen door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Aanwijzing betekent dat een instelling - met uitzondering van het recht op bekostiging - dezelfde rechten en plichten krijgt als bekostigde instellingen, voor zover zij geaccrediteerde opleidingen aanbiedt.

De minister besluit tot aanwijzing van een instelling op basis van de "Beleidsregel aanwijzing instellingen voor hoger onderwijs" en adviezen van de NVAO over de kwaliteit van het onderwijs en van de Inspectie van het Onderwijs over de continuïteit van de rechtspersoon en het naleven van de wettelijke bepalingen. De NVAO heeft haar werkwijze in het kader van de aanwijzingsprocedure toegelicht in het "Protocol aanwijzingsprocedure".

In 2009 ontving de NVAO drie aanvragen voor advies in het kader van de aanwijzingsprocedure. In alle gevallen is positief geadviseerd.

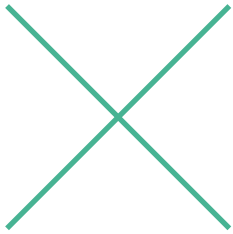
2.5.2 / Educatieve minoren

De NVAO kreeg in 2009 het verzoek van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om adviezen uit te brengen over de kwaliteit van de plannen van de universiteiten voor educatieve minoren. Studenten zouden in het kader van hun wetenschappelijke bachelor al een (educatieve) minor kunnen volgen. Daaraan is een onderwijsbevoegdheid gekoppeld die te vergelijken is (maar wel beperkter) met die van tweedegraads leraren. Met dit initiatief wil de staatssecretaris meer studenten motiveren om te kiezen voor een carrière in het onderwijs.

In juni 2009 heeft de NVAO 11 aanvragen beoordeeld. Daartoe is een commissie van deskundigen ingesteld die gesprekken heeft gevoerd met vertegenwoordigers van alle aanvragende universiteiten. De NVAO heeft tien positieve adviezen geformuleerd. In oktober 2009 is de tweede ronde gestart voor universiteiten die nog geen eerstegraads lerarenopleidingen aanboden. In februari 2010 heeft de NVAO over vier aanvragen binnen deze ronde positief geadviseerd.

2.5.3 / Hbo5

Vlaanderen voert in 2010 het hoger beroepsonderwijs in (hbo5). Hieraan nemen deel de Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO), de huidige vierde graad beroepsonderwijs Verpleegkunde en de hogescholen. De nieuwe hbo5-opleiding is een combinatie van scholing en opleiding op de werkvloer en neemt 90 tot 120 studiepunten in beslag. Studenten die

Onderzoeksmasters leiden talentvolle studenten op voor een hoogwaardige onderzoekscarrière, zowel binnen de universiteit als in de private en publieke onderzoekssector.

het examen met goed gevolg hebben afgelegd, krijgen een graduaatsdiploma.

De NVAO is verzocht de accreditatie en toets nieuwe opleiding van deze opleidingen voor haar rekening te nemen. In november 2009 heeft de NVAO in samenwerking met het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) drie informatiebijeenkomsten georganiseerd over hbo5 en de Specifieke Lerarenopleiding (SLO) in Antwerpen, Gent en Brussel. In februari 2010 heeft de NVAO een beoordelingskader voor hbo5 ontwikkeld en ter goedkeuring voorgelegd aan het Vlaams Parlement. Later dat jaar vinden vervolgvacatures plaats.

Afgesproken is te starten met vijf pilots. De keuze voor de opleidingen betreft verschillende richtingen en koepels (GO!, OVSG, POV en VSKO) en gebeurde in nauwe samenwerking met de verschillende pedagogische begeleidingsdiensten. Gelijktijdig ondergaan de opleidingen de doelmatigheidstoets. De administratie Onderwijs voorziet daartoe in een parallel lopend proefproject.

2.5.4 / Hogeronderwijsregister

De NVAO is in opdracht van de Vlaamse regering belast met het ontwikkelen en actualiseren van het Hogeronderwijsregister (HOR - www.hogeronderwijsregister.be en www.highereducation.be). Dit register bevat informatie over alle hogeronderwijsinstellingen in Vlaanderen en alle Vlaamse bachelor- en masteropleidingen. De instellingen kunnen eigen beheerders van de gegevens aanmaken en deze specifieke bevoegdheden geven. Ook kunnen de instellingen gericht exports vanuit de databank produceren door zelf de informatie te kiezen die ze willen ontvangen. De databank stuurt de gegevens van geaccrediteerde opleidingen en/of instellingen naar de databanken van de NVAO en het Europese Crossroads (www.crossroads.eu).

In 2009 vonden aan het Hogeronderwijsregister normale onderhoudswerkzaamheden plaats.

2.5.5 / Opleiden in de School

In uitwerking van de kwaliteitsagenda *Krachtig meesterschap* voor het opleiden van leraren in de periode 2008-2010 heeft staatssecretaris Van Bijsterveldt van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bekend gemaakt dat zij "Opleiden in de school" structureel wil verankeren in het onderwijsbestel vanaf het schooljaar 2009-2010.

De NVAO heeft in 2009 aan de staatssecretaris een advies gegeven over de kwaliteit van 83 opleidingsscholen. Een opleidingsschool is een partnerschap van één of meer opleidingen voor leraren primair, respectievelijk voortgezet onderwijs met één of meer scholen voor primair, respectievelijk voortgezet en/of beroepsonderwijs. De NVAO heeft voor deze beoordeling een toetsingskader uitgewerkt en een panel van deskundigen samengesteld. Twee groepen referenten hebben het panel geadviseerd: een groep die een oordeel gaf over het gerealiseerde niveau van de afgestudeerden en een groep die de kwaliteit van het samenwerkingsverband bekeek.

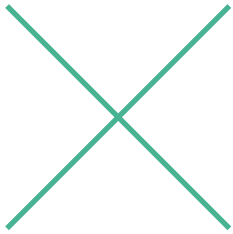
In de eerste ronde (april - juni 2009) heeft NVAO 29 aanvragen beoordeeld en 54 in de tweede ronde (september - december 2009). Er zijn drie opleidingsscholen beoordeeld als excellent, 24 als goed, 30 als voldoende en 26 als onvoldoende. Door de gedifferentieerde beoordeling kon de NVAO factoren benoemen die bepalend zijn voor het succes van een opleidingsschool. Bijvoorbeeld de mate waarin de opleidingsschool is gebaseerd op een (h)echt partnerschap; de wijze waarop een opleidingsschool al dan niet "gecontroleerd" uitbreidt; de mate waarin sprake is van integrale kwaliteitszorg en personeelsbeleid binnen het partnerschap en de kwaliteit van het leerklimaat binnen de opleidingsschool.

2.5.6 / Verbreding opleidingen

Twee of meer in het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO) geregistreerde opleidingen kunnen tot één verbrede opleiding worden samengevoegd zonder dat een "toets nieuwe opleiding" behoeft te worden doorlopen; de zogenoemde planningsneutrale conversie. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap beoordeelt of de samenvoeging al dan niet leidt tot een nieuwe opleiding. De NVAO voert op verzoek van de initiatiefnemende instelling een toetsing uit op basis van haar "Protocol verbreding opleidingen" en adviseert de minister. Wanneer deze een positief besluit neemt, kan het instellingsbestuur de wijzigingen in het CROHO doorvoeren. Vanaf het ogenblik dat de eerste inschrijving van studenten in de verbrede opleiding mogelijk is, kunnen studenten zich niet meer inschrijven voor de oorspronkelijke opleidingen.

In 2009 hebben zeven instellingen 15 aanvragen voor een planningsneutrale conversie aan de NVAO voorgelegd. In 14 gevallen werd positief geadviseerd.

Hoofdstuk 3 De staat van het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen

De algemene kwaliteit van de Nederlandse en Vlaamse hogeronderwijsopleidingen voldoet aan wat deskundigen daarvan verwachten.

De NVAO heeft op dit moment vrijwel alle Nederlandse en bijna de helft van de Vlaamse hogeronderwijsopleidingen beoordeeld en kan daarom nu enkele oordelen geven over de kwaliteit van deze opleidingen, over de ontwikkelingen binnen het hoger onderwijs en over mogelijke thema's voor het debat.

Algemene kwaliteit voldoende

De algemene kwaliteit van de opleidingen in het Nederlandse en Vlaamse hoger onderwijs voldoet aan wat deskundigen daarvan verwachten. De basiskwaliteit is ruimschoots aanwezig. Deze constatering wordt gestaafd door de internationale samenstelling van de beoordelingscommissies, vooral in de academische opleidingen.

Aandacht voor bachelor

Over de kwaliteit van de masters bestaat weinig discussie. Zowel in Nederland als in Vlaanderen voldoen deze ruim aan de internationale standaarden. Meer gedachtewisseling wordt in de visitatiecommissies gevoerd over de kwaliteit van de academische bachelor, vooral in Nederland. Het wetenschappelijke bacheloronderwijs heeft een ander aanzien, niet altijd dezelfde voorrangspositie en wordt soms overgelaten aan minder ervaren docenten. Meer aandacht voor deze aspecten versterkt de kwaliteitsontwikkeling van deze bachelor. Een interessante discussie is die over de kwaliteit van de professionele bachelor. Een groot deel van de opleidingen kan de toets van de basiskwaliteit doorstaan, maar zowel de kwaliteit van de instromende studenten, als de opleidingsgraad van de docenten maken deze opleidingen kwetsbaarder dan de academische opleidingen. De professionele bachelors zijn zeer gewild op de arbeidsmarkt. Om op langere termijn de kwaliteit op eenzelfde peil te houden, is daarom extra aandacht voor deze bachelor noodzakelijk.

Wisselende kwaliteit particuliere onderwijs

Ongerust is de NVAO over een deel van het aanbod uit het Nederlandse particuliere hoger onderwijs. De kwaliteit van deze opleidingen wisselt en blijkt voor een deel onder de maat. Dat heeft te maken met de onbekendheid van grote delen van het particuliere onderwijs met externe beoordelingen, maar ook met onvoldoende bewustzijn van het niveau en de noodzakelijke kwaliteit van bachelor- en masteropleidingen. Dit uit zich bijvoorbeeld in de problemen die de NVAO ondervindt bij het beoordelen van MBA-opleidingen. Bij deze opleidingen is een zekere wildgroei ontstaan, waarbij de

aanbieders van deze opleidingen, noch de vragende markt in staat blijken de internationaal noodzakelijke kwaliteit vast te stellen en aan te bieden. De weinige Vlaamse aanvragen van zogenoemde niet-geregistreerde instellingen bevestigen het beeld van een zeer wisselende kwaliteit in de niet door de overheid bekostigde sector van het hoger onderwijs.

Kwalitatieve indicatoren internationalisering

De NVAO wil de mate en het niveau van internationalisering van de Nederlandse en Vlaamse opleidingen stimuleren. De aandacht hiervoor staat nog in de startblokken. Natuurlijk speelt een rol dat veel opleidingen (zeker in de bachelorfase) in het Nederlands worden aangeboden, wat het aantrekken van buitenlandse studenten beperkt. Instellingen en opleidingen zijn echter nog niet allemaal actief in het organiseren en bevorderen van een substantieel buitenlands verblijf van hun studenten. Verder valt op dat professionele bacheloropleidingen weinig of geen gebruik maken van buitenlandse literatuur en dat zij de opgestelde beroepsprofielen vaak nationaal, soms zelfs regionaal of lokaal invullen.

Nederlandse en Vlaamse instellingen, studenten, beroepenveld en alumni onderschrijven de noodzaak van internationalisering. De meting daarvan gebeurt vooral met kwantitatieve indicatoren, zoals het aantal buitenlandse docenten en studenten. Het is een uitdaging voor de NVAO om in de komende jaren in overleg met de instellingen kwalitatieve indicatoren voor internationalisering te ontwikkelen die de totstandkoming van de benodigde internationale en interculturele competenties stimuleren.

Aandacht voor studiekeuze

De hoge uitvalcijfers in het hoger onderwijs baren zorgen, zowel in Nederland als in Vlaanderen. Instellingen en opleidingen kunnen meer aandacht schenken aan deficiënties in de vooropleidingen, de diversiteit van de persoonlijke en sociale achtergronden van de studenten en de verschillen in leerstijlen. De huidige aandacht voor aantallen studenten zit soms de noodzakelijke zorgvuldigheid jegens de (keuze van de) student in de weg.

Afspraken over lerarenopleidingen

Hoewel vrijwel alle Nederlandse en Vlaamse lerarenopleidingen inmiddels zijn geaccrediteerd en de NVAO overtuigd is van de basiskwaliteit van deze opleidingen, is het toezicht op de lerarenopleiding van een andere orde dan bij andere domeinen. De lerarenopleidingen zijn kwetsbaar voor kritiek en afhankelijk van de kwaliteit van de instroom. Tegelijkertijd dient het opleiden van goede leraren een enorm maatschappelijk belang. Dat belang maakt het gerechtvaardigd zowel in

Nederland als in Vlaanderen met de sector goede afspraken te maken over het borgen en verhogen van de kwaliteit van deze opleidingen, in alle typen en op alle niveaus.

Meer investeren in personeel

Met name het Nederlandse hoger beroepsonderwijs heeft behoefte aan extra investeringen in de kwaliteit van het personeel. Het onderwijzend personeel is niet altijd wetenschappelijk opgeleid en heeft in een aantal opzichten te weinig voeling met de beroepspraktijk of onvoldoende ervaring met praktijkgeoriënteerd onderzoek. Docenten kunnen de actualiteit van wetenschappelijk onderzoek benutten om de opleidingen *up-to-date* en innovatief te houden en deze te versterken. De NVAO ondersteunt daarom van harte de door de HBO-raad en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gemaakte afspraken over het "opscholen" van docenten en het stimuleren van beroepsgericht onderzoek. Voor Vlaanderen is dit minder aan de orde. In het Vlaamse docentencorps is het overgrote deel wetenschappelijk opgeleid en blijkt een groot aantal gepromoveerde docenten werkzaam in alle typen hogeronderwijsopleidingen.

Kennis versus competentie

Het Nederlandse hoger beroepsonderwijs kenmerkt zich door een groot aanbod van competentiegericht onderwijs, gecombineerd met een nadruk op de (noodzakelijke) zelfstandigheid van studenten. Het is begrijpelijk dat de aandacht voor kennis gepaard gaat met aandacht voor vaardigheden en het ontwikkelen van een beroepshouding. Op basis van de visitatierapporten krijgt de NVAO echter de indruk dat de kenniscomponent in de professionele bacheloropleidingen op de achtergrond raakt. Weliswaar is een kentering zichtbaar, maar nog steeds klagen studenten in een flink aantal opleidingen over te weinig diepgang en een overdaad aan reflectie. Deze klachten worden weerspiegeld in de zeker in internationaal opzicht geringere studie-inzet van de Nederlandse studenten. In het Vlaamse hoger onderwijs lijkt daartegenover de laatste jaren een tegengestelde tendens op te komen die de bestaande nadruk op kennis in balans brengt met de door het werk- en beroepenveld geapprecieerde aandacht voor attitudes en vaardigheden.

Behoud kwaliteit kleine opleidingen

Sommige opleidingen in het Nederlandse en Vlaamse hoger onderwijs kennen een lage instroom. Dat houdt zeker verband met het grote aantal opleidingen. Op zichzelf bestaat er geen rechtstreeks verband tussen de kwantitatieve omvang van een opleiding en de kwaliteit daarvan. Ook bestaan tussen disciplines grote verschillen in de wijze waarop studenten worden opgeleid. In de visitaties blijkt echter dat de omvang van het docerend personeel onder druk staat om alle voor de

opleiding noodzakelijke thema's te kunnen dekken en voorzieningen als bibliotheek, informatievoorziening en ICT op kwaliteit te houden. Een zekere - grensoverschrijdende - rationalisatie van opleidingen kan in een aantal gevallen nodig zijn om de huidige kwaliteit blijvend aan te bieden.

Diversiteit vergroot toegankelijkheid

De toegankelijkheid van het hoger onderwijs is in Nederland en Vlaanderen wettelijk gegarandeerd en in beginsel "gelijk voor iedereen". De praktijk blijkt weerbarstiger. Veel universiteiten en hogescholen in de grote steden en hun agglomeraties nemen talloze maatregelen om de participatiegraad en de slaagkansen van jongeren uit bepaalde bevolkingsgroepen en/of bepaalde sociaal-economische klassen te vergroten. De NVAO ondersteunt de visie dat meer diversiteit van het aanbod - zoals de Associate degrees in Nederland en HBO5 in Vlaanderen - kan helpen om de drempels tot het hoger onderwijs te verlagen.

Excellentie

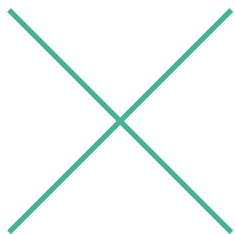
Het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen is wel eens gekenschetst als een hoogvlakte zonder pieken. Sinds enkele jaren is er meer oog voor talentontwikkeling en de gevolgen daarvan voor het onderwijs. Het Nederlandse hoger onderwijs is daar verder mee dan het Vlaamse: de geprezen onderzoeksmasters die talentrijke studenten opleiden voor een onderzoeksloopbaan; de *university colleges* met hun kwalitatief zeer hoogwaardige *liberal arts* opleidingen; de talrijke *honours classes* in het wetenschappelijke en hoger beroepsonderwijs en de tweejarige Associate Degrees dragen alle bij aan een noodzakelijke diversiteit en differentiatie in het hoger onderwijs. In Vlaanderen is onlangs een begin gemaakt met een grotere differentiatie door de introductie van de hbo5-opleidingen. Opvallend is wel dat veel initiatieven aanbodgestuurd en disciplinegedreven zijn. Met name de ontwikkeling van "excellente opleidingen" blijkt in Vlaanderen minder dan in Nederland als een maatschappelijke prioriteit te worden gezien.

Hoofdstuk

4

Nieuw accreditatie- stelsel aangenomen door Tweede Kamer

De belangrijkste vernieuwing is de introductie van een instellingsaudit, waarbij de NVAO het volledige kwaliteitszorgsysteem van een instelling tegen het licht houdt.

Het nieuwe accreditatiestelsel groeide in het afgelopen jaar geleidelijk naar zijn definitieve vorm toe. De pilots hebben een aantal knelpunten aan het licht gebracht, die hebben geresulteerd in de nodige verbeteringen. Daarnaast is veel tijd geïnvesteerd in de voorbereiding van de politieke besluitvorming: zo moesten 112 Kamervragen worden beantwoord. Maar deze investering loonde de moeite: inmiddels is het wetsvoorstel met algemene stemmen aangenomen door de Nederlandse Tweede Kamer en is de behandeling in de Eerste Kamer in volle gang. Stephan van Galen, als beleidsmedewerker nauw betrokken bij de stelselherziening, bespreekt de resultaten.

Minder administratieve lasten en beoordelingen op basis van verdiend vertrouwen: dat zijn twee van de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan het nieuwe accreditatiestelsel. De belangrijkste vernieuwing is de introductie van een instellingsaudit, waarbij de NVAO het volledige kwaliteitszorgsysteem van een instelling tegen het licht houdt. Instellingen die “slagen” voor deze audit, kunnen volstaan met een beperkte opleidingstoets voor hun nieuwe en bestaande opleidingen. Vooral dat laatste moet vermindering van de administratieve lastendruk opleveren.

Evaluatie pilots

Om na te gaan of de vernieuwingen ook inderdaad de beoogde resultaten opleveren, is eind 2008 en begin 2009 een aantal pilots georganiseerd. Daarbij waren negen Vlaamse en Nederlandse hogescholen en universiteiten betrokken. Begin 2009 zijn de uitkomsten van het piloottraject geëvalueerd. ‘Daaruit kwam naar voren dat opleidingen verschillend oordeelden over de administratieve lastenverlichting’, vertelt Van Galen. ‘Sommige opleidingen zagen een duidelijke verbetering, maar andere merkten nauwelijks verschil. Voor een deel kwam dat omdat opleidingen nog moesten wennen aan het nieuwe kader. Dat is ook wel logisch, want na zes jaar is het huidige accreditatiekader in de haarvaten van de instellingen gaan zitten. Dat geldt ook voor de VBI's, de panels en de secretarissen. We hebben daarom besloten dat we de secretarissen gaan trainen en certificeren, zodat ze een goed idee hebben wat van een panel wordt verwacht. Het gaat om een oordeel

op de drie geformuleerde standaarden, en die moeten niet nog eens worden opgeknipt in een groot aantal deelaspecten.’

Geen verhuisdozen

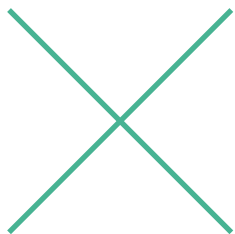
De NVAO heeft ook andere richtlijnen opgesteld om instellingen ertoe te bewegen hun administratie niet onnodig te belasten. Opleidingen zijn geneigd om veel materiaal aan te leveren om aan te tonen dat ze aan de accreditatie-eisen voldoen. Van Galen: ‘Dat loopt soms uit de hand, in de pilots kregen we aanvragen met wel zeventig bijlagen. We hebben in overleg met de stakeholders besloten een lijst aan te leggen van documentatie die opleidingen moeten aanleveren. We beperken de omvang van de aanvraag tot 25 bladzijden. Daarnaast moeten de opleidingen een aantal verplichte bijlagen aanleveren, maar dat gaat meestal om zaken die al zijn opgeschreven, bijvoorbeeld in de studiegids. Verhuisdozen vol rapporten zijn echt niet nodig.’

Vijf standaarden

Op basis van de evaluatie zijn ook de accreditatiekaders herschreven, zowel van de instellingsaudit als van de beperkte opleidingsbeoordeling. De instellingsaudit had eerst zes standaarden, dat is teruggebracht tot vijf. ‘We hebben de overlap eruit gehaald’, aldus Van Galen. ‘Bovendien hebben we ervoor gezorgd dat de toelichtingen bij de standaarden ook echt toelichtingen zijn, en geen aanvullende eisen.’ Ook de drie standaarden van de beperkte opleidingsbeoordeling zijn herschreven. Aan de derde standaard, *Resultaat*, is het onderdeel *Toetsing en examinering* toegevoegd.

Leesbare samenvatting

De NVAO heeft tijdens de pilot geconstateerd dat de rapporten over opleidingen veel helderder en leesbaarder zijn geworden en meer informatie bieden voor studenten en hun ouders. Van Galen ziet daarin nieuwe mogelijkheden, vooral in combinatie met de vierpuntsschaal: ‘Als daar straks een oordeel als “goed” of “excellent” aan wordt verbonden, geeft dat meer mogelijkheden om te kiezen. Er is straks één A4-tje met een bondige en leesbare samenvatting van de rapporten. Op basis van die samenvatting krijg je een veel beter beeld van de sterke en zwakke punten van zo'n opleiding.’

In de overgangsperiode kunnen instellingen zich aanmelden voor de instellingstoets en direct beginnen met de beperkte opleidingsbeoordeling.

112 Kamervragen

In het najaar van 2009 is het wetsvoorstel over het nieuw accreditatiestelsel bij de Tweede Kamer ingediend. De NVAO heeft een technische briefing gehouden voor de Vaste Kamercommissie Onderwijs. Aansluitend hebben de Kamerleden 112 vragen ingediend, onder meer over de vraag of de wijzigingen inderdaad een vermindering van de administratieve lastendruk tot gevolg zouden hebben. Ook was er discussie over het al dan niet verplichte karakter van de instellingsaudit.

In de nacht van 19 op 20 februari viel het kabinet Balkenende IV. 'Dat was nog even schrikken', herinnert Van Galen zich. 'Gelukkig is het wetsvoorstel niet controversieel verklaard. Het betekende wel dat de Kamerleden extra tijd hadden om naar deze wet te kijken, omdat veel wetten uit de agenda zijn geschrapt. Uiteindelijk is het wetsvoorstel in twee avonden in de Tweede Kamer behandeld en aansluitend met algemene stemmen aangenomen.'

De behandeling heeft geresulteerd in een aantal wijzigingen. Op verzoek van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen is een bepaling toegevoegd over de toegankelijkheid voor studenten met een functiebeperking. Daarnaast is op verzoek van de Kamer de mogelijkheid ingevoerd om een instellingsaudit onder voorwaarden te verlenen, verkort van drie naar één jaar.

Overgangsregeling

Een belangrijkere wijziging is al in een eerdere fase toegevoegd op verzoek van minister Plasterk: de overgangsregeling. Wat betekent dat? Van Galen: 'Wanneer een instelling zich binnen twee maanden na het in werking treden van de wet aanmeldt voor de instellingstoets, en zich bovendien verbindt om die toets binnen drie jaar te halen, kan de instelling direct beginnen met de beperkte opleidingsbeoordeling.'

Als de nieuwe wet in werking treedt op 1 januari 2011, hebben alle instellingen tot 1 maart 2011 de tijd te beslissen of ze willen meedoen met het overgangsregime. 'We denken dat de meeste instellingen van die mogelijkheid gebruik willen maken. Maar zo'n instellingsaudit is natuurlijk spannend voor een College van Bestuur, want je toetst het functioneren van het centraal niveau. Als een universiteit of hogeschool het niet haalt, heeft dat natuurlijk publicitaire gevolgen', aldus Van Galen.

Overleg en training

Wanneer de Eerste Kamer met het voorstel instemt, nodigt de NVAO alle betrokken koepelorganisaties uit voor overleg over de nieuwe kaders en de implicaties en implementatie van het nieuwe stelsel. In het najaar van 2010 worden voorlichtings-

bijeenkomsten georganiseerd voor de instellingen. Daarnaast start de NVAO in die periode met het trainen en certificeren van de voorzitters, secretarissen en studentleden van panelcommissies.

Vlaanderen

Hoe ver is men in Vlaanderen? Van Galen: 'De discussie is in volle gang, maar dat is nog niet zichtbaar in wetgeving of voorstellen. Er wordt druk overlegd met de onderwijsinstanties, de VLIR en de VLHORA. Het grote verschil in Vlaanderen zal zijn dat de instellingstoets wordt verplicht en dat alle opleidingen de beperkte opleidingsbeoordeling ondergaan. De instellingstoets heeft formeel geen consequenties, anders dan dat hij gepubliceerd wordt. Dat is het voorstel, maar dat is nog niet in wetgeving omgezet. In principe gaat het nieuwe accreditatiestelsel in Vlaanderen in 2013 in.'

Hoofdstuk 5 Inter- nationaal: Europa en verder

Al in de middeleeuwen reisden studenten door heel Europa om te studeren aan verschillende universiteiten. Tegenwoordig wordt het steeds eenvoudiger en aantrekkelijker voor studenten om te studeren buiten hun eigen land. De NVAO draagt hier actief aan bij. In 2009 bestond de Bolognaverklaring tien jaar en sinds maart 2010 bestaat de Europese Hogeronderwijsruimte officieel. NVAO-beleidsmedewerkers Axel Aerden en Mark Frederiks blikken terug op 2009, een jaar van pilots, methodebeschrijvingen en internationale kennisdeling.

Joint programmes

Sinds maart 2010 is de Europese Hogeronderwijsruimte een feit. Een open arbeidsmarkt en het uitwisselen van studenten en docenten hebben echter pas zin als diploma's en kwalificaties hetzelfde niveau hebben. Om daarvoor te zorgen, moet onder andere de accreditatie van gezamenlijke internationale opleidingen, *joint programmes*, goed geregeld zijn. De internationale afdeling van de NVAO coördineert de activiteiten op dit gebied en is in 2009 gestart met vijf pilots. Frederiks: 'Sinds begin 2009 hebben we vijf joint programmes laten beoordelen, steeds door een andere nationale accreditatieorganisatie. Het is de bedoeling dat andere landen die de opleiding aanbieden, de beslissing van de verantwoordelijke accreditatieorganisatie overnemen. De pilots maken de verschillen in accreditatiemethodiek inzichtelijk. Dat beschrijven we nu en zo willen we komen tot een methodologie die voor iedereen aanvaardbaar is. In juni 2010 presenteren we de resultaten tijdens een congres in Graz (Oostenrijk).'

Erkenning van diploma's

Niet alleen de joint programmes, maar ook de diploma's moeten internationaal worden erkend. Sinds 28 april 2009 hebben Nederland en Vlaanderen de intentie uitgesproken om elkaars diploma's en graden automatisch te erkennen. Om te zorgen dat landen elkaars diploma's van de joint programmes erkennen, heeft de NVAO de erkenningsautoriteiten betrokken bij de pilots. Aerden: 'Het blijkt dat diploma's van joint programmes de erkenningsautoriteiten extra werk opleveren. Normaal weet je onder welke regelgeving een diploma valt en wat je moet controleren. Maar met gezamenlijke opleidingen is veel meer informatie nodig. Bovendien

bleek dat de erkenningsautoriteiten verschillend met die diploma's omgaan. Daardoor kan een student met zijn diploma wel in land A terecht, maar niet in het buurland.'

De Europese Unie stimuleert het uitgeven van één graad namens alle betrokken instellingen, *joint degrees*. Dubbele diploma's stoken immers niet met de Europese gedachte. Vlaanderen heeft al joint degrees. In Nederland is de invoering in 2009 voorbereid. Frederiks: In juli 2010 treedt de wetgeving voor joint degrees in werking. In 2009 zijn we gestart met de voorbereidingen voor een protocol om joint degree-opleidingen te beoordelen.'

Good practices INQAAHE-website

1. Annual meetings of university quality personnel - Quality Enhancement Meetings
New Zealand Universities Academic Audit Unit
2. Gaining feedback from the university sector -
New Zealand Universities Academic Audit Unit
3. The Self Evaluation Process Recommendations and Guidelines - The Israeli Council for Higher Education
4. International composition of decision-making body and review team to ensure independence from national conflicts of interests in small states - Österreichischer Akkreditierungsrat
5. Supporting enhancement of higher education - Australian Universities Quality Agency
6. Promoting the Understanding of Quality Assurance in Japanese Higher Education - National Institution for Academic Degrees and University Evaluation (NIAD-UE), Japan
7. Ensuring the support of the higher education sector for the fitness-for-purpose model of external academic audit - Australian Universities Quality Agency (AUQA)
8. Gaining credibility of peer review in quality audits - Australian Universities Quality Agency (AUQA)
9. International collaboration - Australian Universities Quality Agency (AUQA)
10. Visiting Evaluation Teams in the Accreditation Process - Middle States Commission on Higher Education

Kwalificatieraamwerken

Elk land dat onder het Bolognaverdrag valt, stelt nationale kwalificatieraamwerken op. Deze raamwerken beschrijven de graden en diploma's van het hoger onderwijs in dat land. Het Europese hogeronderwijskwalificatieraamwerk is opgesteld om de nationale kwalificatieraamwerken onderling te kunnen vergelijken. De raamwerken van Nederland en Vlaanderen zijn inmiddels geverifieerd. Dat wil zeggen dat een door de NVAO ingestelde onafhankelijke commissie van internationale deskundigen heeft vastgesteld dat de Nederlandse en Vlaamse raamwerken voldoen aan de Europese eisen. Frederiks: 'Wij hadden de procedure als vijfde en zesde van de 47 Bolognalanden afgerond. Daarnaast hebben we in Nederland een brochure uitgegeven met een samenvatting van het nationale kwalificatieraamwerk.'

Naast het Europees hogeronderwijskwalificatieraamwerk is er een kwalificatieraamwerk Levenslang Leren voor de 27 lidstaten van de EU. Dat beschrijft het leren van het laagste tot het hoogste niveau, in het onderwijs maar ook in de beroepsomgeving. In Vlaanderen is men daar in 2009 heel actief mee geweest. Aerden: 'De NVAO was bij de Vlaamse kwalificatiestructuur betrokken. Het Vlaamse raamwerk is goedgekeurd in de herfst van 2009. Vlaanderen was hiermee tweede in Europa.'

Internationale activiteiten in 2009

- › April: seminar over het schrijven en gebruiken van learning outcomes.
- › Mei: ENQA-seminar over interne kwaliteitszorg van accreditaties.
- › Juni: ECA-workshop: Principles for learning outcomes and accreditation procedures.
- › December: ECA-NVAO seminars over de nieuwe ontwikkelingen in de accreditatiestelsels en over internationalisering als bijzonder kenmerk en de beoordeling daarvan.
- › De NVAO ontving in 2009 delegaties uit onder andere Qatar (26 januari); Oekraïne (16 april); Indonesië (12 mei); Japan (2 juli); Zweden (24 september); Estland (4 november) en Armenië (18 november) voor een studiebezoek.

Internationale studiekeuzesite

Om het voor studenten mogelijk te maken een onderbouwde keuze te maken voor een studie in het buitenland, heeft de NVAO de internationale studiekeuzesite Crossroads opgezet. Aerden: 'Op dit moment zitten de opleidingsgegevens van Nederland, Vlaanderen, Duitsland, Polen, Oostenrijk, Zwitserland en Frankrijk al in het systeem. Daar komen in 2010 zes landen bij. In 2009 hebben we vooral gewerkt aan een verbetering van de databank. We hebben een systeem gebouwd waarbij landen hun gegevens automatisch kunnen importeren. Onze Franse collega's hebben hun gegevens handmatig ingevoerd. Daar zijn ze anderhalf jaar mee bezig geweest. Dat dit niet meer hoeft, heeft een aantal organisaties over de streep getrokken om mee te doen met Crossroads.' En de bezoekers? 'In februari 2009 noemde de Europese Commissaris voor Onderwijs Crossroads tijdens een speech. Toen hadden we ineens dertigduizend bezoekers in een maand. Normaal halen we driehonderd bezoekers per dag. Dat is best behoorlijk zonder reclame.'

Drie internationale netwerken

Een van de doelstellingen van internationalisering is actief lidmaatschap van de internationale netwerken van accreditatie- en kwaliteitszorgorganisaties. De NVAO maakt daartoe deel uit van drie internationale netwerken (INQAAHE, ECA en ENQA) en vervult daarin ook bestuursfuncties.

INQAAHE, het International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education met meer dan 200 leden wereldwijd, is gericht op het uitwisselen van good practices en informatie, alsmede expertiseopbouw in ontwikkelingslanden in externe kwaliteitszorg van het hoger onderwijs. Frederiks: 'In januari 2009 is de nieuwe website online gegaan (www.inqaahe.org). We hebben onder andere een database met good practices opgezet, waarvoor instellingen zich kunnen aanmelden. Inmiddels staan er een stuk of tien voorbeelden op de website (zie kader "Good practices INQAAHE-website"). Daarnaast staat informatie op de site over kwaliteitszorg en accreditatie met links naar de websites van kwaliteitszorgorganisaties. Er is ook een reviewservice: kwaliteitszorgorganisaties kunnen worden gereviewd aan de hand van de INQAAHE-guidelines for good practices.'

De NVAO verzorgt het secretariaat van INQAAHE. Het contract liep aanvankelijk tot eind 2009, maar dat is verlengd tot medio 2013. Frederiks: 'Men is dus tevreden over de secretariaatsfunctie van de NVAO.' Dat het werk van INQAAHE nuttig is, blijkt bovendien uit de grote belangstelling voor het INQAAHE-congres dat in maart/april 2009 plaatsvond in Abu Dhabi. 'De NVAO heeft daar als secretariaat een grote rol in gehad. Met vierhonderd deelnemers mogen we dat een succes noemen', aldus Frederiks.

ECA is het European Consortium for Accreditation in higher education. Dit netwerk richt zich op erkenning van accreditatiebeslissingen in het hoger onderwijs van Europese landen. ECA stimuleert dit door onderlinge afspraken te maken over bijvoorbeeld de selectie van experts, de accreditatie van joint programmes en de beoordeling van leeruitkomsten. NVAO-voorzitter Karl Dittrich is vicevoorzitter van dit netwerk en Mark Frederiks is secretaris van ECA. Frederiks: 'We hebben een survey gehouden in de eerste helft van 2009 over hoe instellingsaudits en instellingsaccreditaties in de verschillende landen vorm krijgen. Het blijken vaak combinaties van opleidings- en instellingsbeoordelingen te zijn.' Daarnaast is de ECA-website vernieuwd in 2009 en is het aantal leden uitgebreid, vertelt Frederiks. 'We hebben nu 16 leden uit 11 landen. Tijdens de jaarlijkse workshop in Zürich voor alle leden is Slovenië toegetreden als nieuw land. Ook Catalonië is toegetreden, maar Spanje was als land al wel lid.'

Ook binnen de European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) is in 2009 veel gebeurd. ENQA is als netwerk van Europese accreditatie- en externe kwaliteitszorgorganisaties de officiële gesprekspartner in het Bologna proces. Aerden: 'Op dit moment zijn 42 kwaliteitszorgorganisaties uit de Bolognalanden lid van ENQA. In september 2009 is NVAO-voorzitter Karl Dittrich gekozen als lid van het bestuur van ENQA. Daarnaast heeft ENQA dit jaar veel external reviews gedaan van andere agentschappen, kwaliteitszorgorganisaties. Daarbij is de NVAO ook betrokken met panelleden of als secretaris.'

Aziatisch netwerk

De NVAO is tevens actief binnen het Central Asian Network of Quality Assurance and Accreditation (CANQA). Aerden: 'In mei 2009 hebben we de verklaring van Bishkek (hoofdstad Kirgizië) meegemaakt. In die verklaring verbinden de landen zich om de kwaliteitszorgagentschappen in te richten en te groeperen in een Centraal Aziatisch netwerk. Daarbij is de NVAO als partner betrokken.'

Bijzonder kenmerk Internationalisering (pilot)

De NVAO heeft in december 2009 tijdens het *NVAO-ECA Seminar Internationalisation and Accreditation* aangegeven het bijzonder kenmerk Internationalisering in een pilot te willen ontwikkelen. Tijdens de pilot kan het bijzonder kenmerk alleen voor een gehele opleiding worden aangevraagd. De NVAO heeft de uitgangspunten uitgewerkt in het "Framework for the assessment of internationalisation as a distinctive (quality) feature". Na de evaluatie in november worden de resultaten in december 2010 in een bijeenkomst gepresenteerd.

In totaal hebben 14 instellingen met 19 opleidingen zich voor de pilot "bijzonder kenmerk Internationalisering" aangemeld: Artesis Hogeschool Antwerpen; De Haagse Hogeschool; Hogeschool van Amsterdam; Hogeschool van Arnhem en Nijmegen; Institute of Social Studies; Fontys Eindhoven; Katholieke Hogeschool Leuven; Rotterdam School of Management; Stenden hogeschool; Technische Universiteit Eindhoven; Technische Universiteit Delft; Universiteit van Amsterdam; Universiteit Maastricht en Webster Leiden.

Hoofdstuk 6 Contacten met stakeholders

De NVAO neemt graag kennis van de ontwikkelingen binnen de instellingen en opleidingen en streeft naar partnerschap met overheden, hogeronderwijsinstellingen, visiterende en beoordelende instanties (VBI's), evaluatieorganen, studentenorganisaties en (koepel)organisaties in het Nederlandse en Vlaamse hoger onderwijs. De NVAO organiseert bijeenkomsten om ervaringen te delen en wederzijds van gedachten te wisselen.

6.1 / Hogeronderwijsinstellingen, overheden en koepel- en studentenorganisaties

Op 21 april 2009 organiseerde de NVAO onder voorzitterschap van Frederik De Decker (Associatie Universiteit Gent) een middagseminar over learning outcomes voor Nederlandse en Vlaamse instellingen, VBI's/evaluatie-organen en koepel-organisaties in het hoger onderwijs. De centrale gast was dr. Declan Kennedy (University College Cork, Ireland), de auteur van het handboek "Writing and Using Learning Outcomes: A Practical Guide". Presentaties Kennedy.

Op 15 en 16 juni 2009 vond bij de NVAO voor ruim zeventig leden van de European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) het jaarlijkse seminar plaats over interne kwaliteitszorg.

In november 2009 heeft de NVAO in samenwerking met het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) uitgebreide informatiebijeenkomsten georganiseerd over hbo5 en de Specifieke Lerarenopleiding (SLO) in Antwerpen, Brussel en Gent. Iedere bijeenkomst trok ruim honderd bezoekers.

In het verslagjaar is ook het Engelstalige seminar NVAO-ECA Seminar Internationalisation and Accreditation georganiseerd (zie hoofdstuk 5, kader "Internationale activiteiten in 2009").

6.2 / Evaluatieorganen en Visiterende en Beoordelende instanties (VBI's)

De NVAO heeft in 2009 regelmatig overleg gevoerd met de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) over de voortgang van de verschillende procedures. De VLIR en de VLHORA hebben als evaluatieorgaan een belangrijke rol in de beoordeling van de kwaliteit van de opleidingen van ambtshalve geregistreerde hogeronderwijsinstellingen (de klassieke hogescholen en universiteiten). Ook coördineren zij de visitaties. Beide organisaties vervullen in Vlaanderen eenzelfde opdracht als de Nederlandse VBI's, maar hoeven hiervoor niet erkend te worden door de NVAO. Om de noodzakelijke objectiviteit van het visitatieproces te verzekeren, heeft de decreetgever bepaald dat een Erkenningscommissie de onafhankelijkheid van de leden van de visitatiepanels beoordeelt en de visitatiecommissies de visitatierapporten vaststellen.

In Nederland kent het huidige accreditatiestelsel een vrije markt van Visiterende en Beoordelende Instanties (VBI's) die in opdracht van de instelling een beoordeling van de opleiding uitvoeren. De NVAO voert regelmatig overleg met de VBI's. Ook zijn de VBI's aanwezig bij de diverse bijeenkomsten die de NVAO organiseert. In de loop van het verslagjaar konden organisaties zich aanmelden om (opnieuw) op de VBI-lijst 2010 te worden geplaatst. Mede gelet op de ontwikkelingen voor het nieuwe accreditatiestelsel is in 2009 geen audit uitgevoerd van de VBI's.

VBI-lijst (alfabetisch, per 1 januari 2010)

- > ASIIN: Akkreditierungsagentur für Studiengänge der Ingenieurwissenschaften, der Informatik, der Naturwissenschaften und der Mathematik e.V. (sinds 1 januari 2006)
- > Certiked VBI bv: Lloyd's Register Nederland B.V. (sinds 1 januari 2004)
- > EAPAA: European Association for Public Administration Accreditation (sinds 1 januari 2008)
- > FIBAA: Internationale Stiftung für Qualität bei Bachelor en Masterstudiengängen; Foundation for International Business Administration Accreditation (sinds 1 januari 2006)
- > Hobéon: Hobéon Certificering bv (sinds 1 januari 2004)
- > NQA: Netherlands Quality Agency (sinds 1 januari 2004)
- > QANU: Quality Assurance Netherlands Universities (sinds 1 januari 2004)

Hoofdstuk 7 Organisatie

7.1 / Interne kwaliteitszorg

Een goede interne kwaliteitszorg stelt de NVAO in staat haar processen voortdurend te monitoren en bij te stellen als dat nodig is. Ook kan de NVAO vanuit een geformaliseerde aanpak gemakkelijker verantwoording afleggen aan belangrijke derden, zoals de Europese partners en de stakeholders, zoals het Comité van Ministers, hogeronderwijsinstellingen, koepelorganisaties en studenten.

De NVAO schenkt aandacht aan interne kwaliteitszorg op basis van het EFQM-model. In een eerste fase is gewerkt aan het ontwikkelen van een goede structuur en een inventarisatie van de actuele kwaliteit van het totale organisatieproces. Nu wordt een kwaliteitscyclus van twee jaren doorlopen met halverwege een tussenrapportage aan directie en bestuur en per twee jaar een volledige kwaliteitsrapportage. Belangrijke schakels in het proces zijn de per kwaliteitsgebied opgestelde activiteitenplannen (met concrete streefdoelen) en beknopte voortgangsrapportages.

In de interne kwaliteitszorg ligt sterk het accent op scholing-c.q. verbeteractiviteiten op grond van verkregen input direct vanuit de organisatie en van stakeholders. In een betrekkelijk kleine organisatie als de NVAO bereikt feedback veelal via korte lijnen de verantwoordelijke persoon. Voor feedback van de stakeholders organiseert de NVAO regelmatig gesprekken en bijeenkomsten. Eind 2009 is gestart met het opzetten van een meer systematische evaluatiewijze. Dit krijgt in 2010 gestalte.

Kwaliteitsverslag

Het kwaliteitsverslag 2008-2009 is als bijlage bij dit jaarverslag opgenomen (hoofdstuk 9.2). Het verslag geeft per aandachtsgebied een korte schets van de bereikte resultaten per specifiek aandachtsgebied in de primaire en secundaire processen. Uitgangspunt is om deze processen gedegen aan interne en externe kwaliteitszorg te onderwerpen. Voor de secundaire processen geldt een proportionele benadering; zoveel mogelijk licht waar dat kan en wat steviger waar nodig. Voor alle processen geldt echter de verplichting de PDCA-cyclus te doorlopen en aan het eind van de cyclus te rapporteren over resultaten in het licht van de gestelde streefdoelen.

7.2 / Organisatie

Binnen de NVAO staat de Nederlands-Vlaamse samenwerking centraal. Zowel het bestuur als de medewerkers werken samen in Nederlands-Vlaamse teams, waarna het bestuur als één geheel de beslissingen neemt over alle aanvragen.

De NVAO voert tevens voor de Nederlandse en Vlaamse overheden extra taken uit. Zo zijn vorig jaar specifieke activiteiten ontplooid in opvolging van de review van de nationale kwalificatieraamwerken van Nederland en Vlaanderen; zijn de projecten “opleiden in de school”, “educatieve minoren” en “analyse kunstvakonderwijs” uitgevoerd en werden voorbereidingen getroffen voor het beoordelen van het Vlaamse hbo5 en het valideren van de Vlaamse domeinspecifieke leerresultaten in 2010. Nooit eerder werden zoveel projecten opgepakt en tot een goed einde gebracht.

Het jaar 2009 stond bovendien in het teken van het accreditatiestelsel zelf, met name de verdere voorbereiding op de volgende fase van het stelsel. Er is voortdurend uitvoerig overleg gevoerd met overheden, auditcommissies, pilotinstellingen en de Nederlandse en Vlaamse koepel- en studentenorganisaties in het hoger onderwijs om gezamenlijk de volgende stap te zetten.

Ook in internationaal opzicht was het verslagjaar van belang: de NVAO werd als een van de eerste Europese kwaliteitszorgorganisaties in het Europese Register opgenomen, terwijl de activiteiten voor het *European Consortium for Accreditation in higher education (ECA)*, de *European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA)* en het *International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education (INQAAHE)* in omvang toenamen. Het geheel aan activiteiten vergde een grote inzet van panelleden en NVAO-medewerkers.

In de samenstelling van het personeelsbestand van de NVAO vonden het afgelopen jaar diverse wisselingen plaats. Op 31 december 2009 waren 49 personen bij de NVAO werkzaam (47,02 fte, exclusief bestuur en inhuur, 2008: 38 personen in 36,32 fte (zie ook “Tabel NVAO functies-fte”).

In 2009 was 81,6 procent van de medewerkers bij de NVAO in dienst, 18,4 procent was gedetacheerd vanuit Nederlandse en Vlaamse instellingen. De inhuur van uitzendkrachten is in 2009 gedaald en op 31 december 2009 waren er geen uitzendkrachten meer werkzaam bij de organisatie. Voor de medewerkers in dienst van de NVAO gelden de Nederlandse rechtspositieregels voor rijksambtenaren, conform de beheersregeling namens de NVAO en het Comité van Ministers. Op basis hiervan is een personeelsreglement ontwikkeld voor alle medewerkers.

In het verslagjaar is een wervings- en selectieprocedure gevoerd voor het aantrekken van studenten uit het hoger onderwijs, die als studentpanellid meewerken aan het beoordelen van nieuwe opleidingen. Een pool van acht studentleden neemt sinds het najaar van 2009 deel aan de

panels die de NVAO adviseren over de kwaliteit van (aanvragen voor) nieuwe opleidingen in het hoger beroepsonderwijs of het wetenschappelijk onderwijs.

Verder heeft de NVAO in 2009 een belangrijke stap gezet in de richting van nog betere arbeidsomstandigheden met het uitvoeren van een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E). De voornaamste knelpunten zijn in het najaar van 2009 opgelost. Naar aanleiding van de RI&E vonden werkplekonderzoeken plaats die hebben geleid tot aanpassingen van de werkplekken. Op het gebied van collectieve scholing zijn in het voorjaar en het najaar diverse officetrainingen georganiseerd.

In juli 2009 is de Commissie Doelmatig Hoger Onderwijs (CDHO) officieel met haar werkzaamheden gestart. De CDHO houdt kantoor in het pand van de NVAO en betreft diensten van de NVAO, maar werkt geheel zelfstandig (zie ook "Tabel CDHO functies-fte").

Tabel NVAO fte's per functie

per 31 december (exclusief bestuur en inhuur)

Functie	FTE in dienst 2009	FTE detachering 2009	Totaal 2009	FTE in dienst 2008	FTE detachering 2008	Totaal 2008
> Directie	-	1	1	-	1	1
> Hoofd P&O	0,67	-	0,67	0,67	-	0,67
> Communicatie	2	0,5	2,5	2	0,5	2,5
> Jurist	0,8	-	0,8	0,8	-	0,8
> Beleidsmedewerker	16,4	6	22,4	11,5	6	17,5
> Beleidsmedewerker Internationaal	4	-	4	3	-	3
> Ondersteuning	9	-	9	8	-	8
> Catering en logistiek	2	-	2	2	-	2
Totaal	34,87	7,5	42,37	27,97	7,5	35,47

Tabel CDHO fte's per functie

per 31 december

Functie	FTE in dienst 2009	FTE detachering 2009	Totaal 2009	FTE in dienst 2008	FTE detachering 2008	Totaal 2008
> CDHO	3,65	1	4,65	0,85	-	0,85
Totaal	3,65	1	4,65	0,85	-	0,85

7.3 / Communicatie

De NVAO organiseert regelmatig bijeenkomsten en werkbezoeken om haar stakeholders te informeren over ervaringen, voorstellen en uitgangspunten. Aan de andere kant vindt tijdens deze bijeenkomsten een dialoog plaats met hogeronderwijsinstellingen, VBI's, evaluatieorganen en koepel- en studentenorganisaties in het Nederlandse en Vlaamse hoger onderwijs over de vragen die ontstaan tijdens de voorbereidingen voor accreditatie en de toets nieuwe opleiding. In 2009 heeft de NVAO vier (internationale) bijeenkomsten georganiseerd (zie hoofdstukken 5 en 6).

Algemene informatie verstrekt de NVAO via nieuwsberichten, de website www.nvao.net en een elektronische nieuwsbrief. De NVAO publiceert op haar website ook de beoordeelde accreditatieaanvragen en aanvragen toets nieuwe opleidingen, evenals het besluit zelf, het rapport (bij een beoordeelde bestaande Nederlandse opleiding) en het paneladvies (bij een beoordeelde nieuwe opleiding). De rapporten en adviezen zijn openbaar op het moment dat een besluit is genomen (WHW 1.18, eerste en derde lid). De NVAO publiceert tevens de negatieve besluiten, ook als de opleiding bezwaar of beroep aantekent. In 2010 wordt de website van de NVAO vernieuwd.

De NVAO heeft in het verslagjaar 40 nieuwsberichten gepubliceerd en in zes elektronische nieuwsbrieven naar ruim 2.300 personen in Nederland en Vlaanderen verslag gedaan van nieuwsfeiten, ervaringen, procedures en reglementen. In 2009 stond vooral centraal de berichtgeving over de afronding van 31 accreditatieaanvragen van hbo-bacheloropleidingen tot leraar basisonderwijs (pabo's) (juni). In november is hiervoor het "natraject" afgerond (verificatie- of aanvullend traject bij zeven pabo-opleidingen). Het afgelopen jaar is via nieuwsberichten ook aandacht geschonken aan opleidingen waarover klachten waren geuit, de activiteiten van de NVAO richting deze opleidingen en de daarop volgende reacties van de desbetreffende instellingen.

De website van de NVAO is in 2009 bezocht door in totaal 134.108 unieke bezoekers (2008: 132.427; 2007: 112.116) die in totaal 412.102 bezoeken brachten (2008: 361.901; 2007: 303.822 bezoeken).

Via het algemene e-mailadres info@nvao.net zijn het afgelopen jaar 1.257 vragen beantwoord, een ruime verdubbeling ten opzichte van de jaren daarvoor (2008: 515; 2007: 475). Studenten en hun ouders ervaren de NVAO in toenemende mate als een belangrijke informatiebron voor informatie over het hoger onderwijs, de eventuele accreditatie van een opleiding en de te verkrijgen graad. De NVAO verwijst zo nodig

naar andere relevante organisaties in het hogeronderwijsveld, zoals de Nederlandse en Vlaamse ministeries van Onderwijs, Nuffic en NARIC, de Dienst Uitvoering Onderwijs (voorheen IB-groep) en de websites Hogeronderwijsregister en studiekeuze123.nl.

Het in verschillende formaten beschikbare Nederlands- en Engelstalige beeldmerk "geaccrediteerde opleiding" van de NVAO is tot nu toe verstuurd naar 187 vertegenwoordigers van Nederlandse en Vlaamse hogeronderwijsinstellingen (2008: 151; 2007: 133). De instellingen gebruiken dit beeldmerk om aan te geven welke opleidingen de NVAO heeft geaccrediteerd.

Hoofdstuk 8 Jaarrekening

8.1 / Balans en staat van baten en lasten

8.1.1 / Balans per 31 december 2009

x € 1.000, na voorgestelde resultaatverwerking

	31-12-2009	31-12-2008
Immateriële vaste activa		
> Zelf ontwikkelde software	106	85
	106	85
Materiële vaste activa		
> Hard- en Software	137	135
> Overige vaste activa	359	174
	496	309
Vlottende activa		
> Kortlopende vorderingen	374	299
> Liquide middelen	3.714	4.402
	4.088	4.701
Totaal activa	4.690	5.095
Eigen vermogen		
> Onbestemde reserve	198	264
> Bestemde reserve	1.798	2.285
> Wettelijke reserve	106	85
	2.102	2.634
Voorzieningen	7	15
Kortlopende schulden		
> Crediteuren	423	705
> Vooruitontvangen bijdragen instellingen	507	293
> Belastingen en premies sociale verzekeringen	178	108
> Overige kortlopende schulden	1.473	1.340
	2.581	2.446
Totaal passiva	4.690	5.095

De in dit hoofdstuk opgenomen balans en staat van baten en lasten, alsmede de toelichting daarop zijn ontleend aan de jaarrekening 2009. De jaarrekening 2009 kan worden opgevraagd bij de NVAO.

8.1.2 / Staat van baten en lasten over 2009

x € 1.000	Realisatie 2009	Nederland 2009	Vlaanderen 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
Bedrijfsopbrengsten					
> Subsidies	5.880	3.558	2.322	5.222	5.364
> Inkomsten uit toetsing en accreditatie	1.111	1.016	95	853	1.100
> Overige opbrengsten	884	827	57	80	260
Som bedrijfsopbrengsten	7.875	5.401	2.474	6.155	6.724
Bedrijfslasten					
> Bestuurskosten	674	415	259	627	648
> Lonen en salarissen	2.329	1.475	854	1.881	1.877
> Sociale lasten en pensioenen	487	358	129	433	254
> Afschrijvingskosten	248	149	99	305	211
> Algemene werkingskosten	4.751	3.307	1.443	3.004	3.599
Som der bedrijfslasten	8.489	5.705	2.784	6.250	6.589
Bedrijfsresultaat	(614)	(304)	(310)	(95)	135
> Financiële baten en lasten	82	49	33	80	124
Resultaat	(532)	(255)	(277)	(15)	259

8.2 / Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Per 1 augustus 2002 is de Wet invoering van ccreditatie in het hoger onderwijs in werking getreden. Vanaf die datum bestaat de Nederlandse Accreditering Organisatie (NAO) als zelfstandig bestuursorgaan op grond van hoofdstuk 5a van de Wet op hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW).

Op 7 april 2003 hebben de Nederlandse en de Vlaamse ministers van Onderwijs afspraken gemaakt over de voorbereiding van een verdrag tussen Nederland en Vlaanderen over de instelling van een gemeenschappelijke accreditatieorganisatie (Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie, NVAO). Het verdrag is op 3 september 2003 door ministers ondertekend. Vanaf die datum is de naam NVAO i.o. in gebruik. In 2004 is het verdrag geratificeerd door het Vlaamse en Nederlandse parlement en per 1 februari 2005 is de NVAO een internationaal verdragsrechtelijke instantie met rechtspersoonlijkheid naar publiek Nederlands recht, gevestigd te

Den Haag. Alle activiteiten van de NVAO i.o. zijn per 1 februari 2005 door de NVAO voortgezet.

Via een wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (versterking besturing) is de NVAO onder de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen gebracht. Artikel 5a.2, van de WHW is daartoe als volgt gewijzigd: "2. Onverminderd het Accreditatieverdrag en het daarop gebaseerde Beheersreglement is op het accreditatieorgaan de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen van toepassing."

Grondslagen voor de waardering van balans en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Algemeen

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de NVAO zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Als een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's.

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische verkrijgingprijs onder aftrek van ontvangen investeringsbijdragen en afschrijvingen. Afschrijvingen vinden lineair plaats op basis van de geschatte economische levensduur. Afschrijvingstermijn: 3 jaar

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische verkrijgingprijs onder aftrek van ontvangen investeringsbijdragen en afschrijvingen. Afschrijvingen vinden lineair plaats op basis van de geschatte economische levensduur. Afschrijvingstermijn: 3 - 5 jaar

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde, inclusief de transactiekosten. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Aangezien geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de vorderingen. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Eigen vermogen

Door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Vlaams Parlement toegekende middelen die (nog) niet besteed zijn, zijn opgenomen in een egalisatiereserve. De egalisatiereserve wordt als eigen vermogen op de balans gepresenteerd. Het eigen vermogen omvat onbestemde, bestemde en wettelijke middelen.

De onbestemde middelen omvatten alle middelen waar op basis van besluitvorming dan wel wettelijke vereisten geen bestemming voor benoemd is.

De bestemde middelen omvatten die middelen waarvoor via besluitvorming in de verantwoordelijke lichamen een bestedingsdoel is bepaald.

De wettelijke middelen omvatten alle middelen waarvoor op grond van wet- en regelgeving een beperking van de besteding van middelen geldt.

Voorzieningen

Op de balans worden voorzieningen opgenomen voor verplichtingen die op de balansdatum als waarschijnlijk of als vaststaand worden beschouwd, maar waarvan niet bekend is in welke omvang of wanneer zij zullen ontstaan. Tevens kunnen voorzieningen worden opgenomen tegen uitgaven die in een volgend boekjaar zullen worden gedaan, voor zover het doen van die uitgaven zijn oorsprong mede vindt voor het einde van het boekjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal jaren.

Tenzij anders aangegeven worden de voorzieningen opgenomen tegen de nominale waarde. Toevoegingen aan voorzieningen vinden plaats ten laste van de staat van baten en lasten. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen.

Een voorziening in verband met verplichtingen als bedoeld in artikel 2:374 lid 1, eerste volzin BW wordt uitsluitend opgenomen indien op de balansdatum aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- de rechtspersoon heeft een verplichting (in rechte afdwingbaar of feitelijk);
- het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is; en
- er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichting.

Personeelsvoorzieningen worden gewaardeerd op basis van contante waarde.

Schulden

Schulden met een resterende looptijd van ten hoogste één jaar worden aangeduid als kortlopend. Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. Schulden worden gewaardeerd tegen de reële waarde.

Pensioenen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn

voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de NVAO de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de NVAO zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

8.3 / Toelichting op de staat van baten en lasten

Bedrijfsopbrengsten

Subsidies

De specificatie van deze post is als volgt:

x € 1.000	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
> Nederland	3.558	2.969	3.077
> Vlaanderen	2.253	2.253	2.287
Stand per			
31 december	5.880	5.222	5.364

De subsidies hebben betrekking op door de Vlaamse en Nederlandse overheid toegewezen wettelijke taken en kennen een structureel karakter.

De subsidie langs Nederlandse zijde valt € 526.000 hoger uit dan begroot. Dit wordt voor een belangrijk deel verklaard, doordat de NVAO in 2009 de te verrekenen inkomsten uit toetsing en accreditatie incidenteel heeft mogen verlagen voor de kosten in verband met een piek in werklust op het gebied van toets nieuwe opleiding, alsmede extra gelden bestemd voor de bijzondere projecten CDHO.

Inkomsten uit toetsing en accreditatie

De specificatie van deze post is als volgt:

x € 1.000	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
> Nederland	1.016	738	1.009
> Vlaanderen	95	115	91
Stand per 31 december	1.111	853	1.100

De opbrengsten met betrekking tot de dossiers die op de balansdatum nog onderhanden waren, zijn verantwoord in dat jaar voor zover daar geleverde prestaties tegenover stonden. Voor zover dat niet het geval was, zijn de vooruit ontvangen bedragen gepresenteerd onder de kortlopende schulden als vooruit ontvangen bijdragen projecten.

Overige opbrengsten

De overige opbrengsten zijn als volgt opgebouwd:

x € 1.000	Realisatie 2009	Nederland 2009	Vlaanderen 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
> Congressen	6	4	2	-	25
> Extra taak: NQF	2	-	2	-	11
> Extra Taak: Associate Degrees	-	-	-	-	5
> Extra Taak: Opleiden in de School	617	617	-	-	-
> Extra Taak: Team II	46	28	18	-	142
> Extra Taak: Overige internationaal	28	17	11	-	46
> Extra Taak: Overig nationaal	129	129	-	-	-
> Doorbelaste kosten	56	32	24	80	31
Stand per 31 december	884	827	57	80	260

De overige opbrengsten betreffen opbrengsten die samenhangen met toegangsgelden voor georganiseerde congressen en de ontvangen bijdragen van onder andere het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Vlaamse ministerie voor extra taken. Dit betreffen in 2009 de taken "Opleiden in de School", "Educatieve Minoren" en "Sectoranalyse Kunstvakonderwijs" in Nederland. De doorbelaste kosten omvatten onder meer een secretariaatsvergoeding voor de inzet bij INQAAHE en ECA.

8.4 / Algemene werkingskosten

De specificatie hiervan is als volgt:

x € 1.000	Realisatie 2009	Nederland 2009	Vlaanderen 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
> Huisvestingskosten	589	377	212	440	468
> Personele exploitatiekosten	992	397	595	757	855
> Kosten communicatie	136	76	60	130	127
> Inhuur deskundigen	1.821	1.715	106	740	1.085
> Inhuur externen	677	406	271	320	297
> Voorbereiding nieuw stelsel	167	100	67	-	309
> Overige kosten	369	236	132	432	458
> Onvoorzien	-	-	-	185	-
Totaal algemene werkingskosten	4.751	3.307	1.443	3.004	3.599

Huisvestingskosten

De overbesteding op deze post is gelegen in het bijhuren van het pand aan de Parkstraat 30 te Den Haag. De noodzaak om bij te huren hangt nauw samen met de extra taak vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om als penvoerder op te treden voor de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO).

Personele exploitatiekosten

De NVAO heeft in de ondersteunende functies, zoals beleidssecretariaat, receptie en catering, in ruime mate gebruik gemaakt van externe ondersteuning. Eind 2009 werd een belangrijk deel van deze functies binnen de NVAO personeelsformatie opgenomen.

Kosten communicatie

Dit betreft de kosten van het ontwikkelen van een nieuwe huisstijl, conferenties, website en drukwerk.

Inhuur deskundigen

Voor de toets verlengde cursusduur en toets nieuwe opleidingen zijn door de NVAO deskundigen ingeschakeld. De kosten hiervan zijn onder deze post gerangschikt. Daarnaast worden onder deze post gepresenteerd de kosten voor deskundigen voor diverse nationale en internationale projecten. De kosten voor inhuur deskundigen is hoog ten opzichte van zowel begroting als de realisatie over 2008. Deze overschrijding hangt samen met de piek in de aanvragen voor toets nieuwe opleidingen en de lasten die samenhangen met diverse extra opdrachten die de NVAO heeft gecoördineerd, zoals Opleiden in School fase 1 en fase 2. Door de verrekeningswijze met de Nederlandse subsidie drukt deze post zwaar op het resultaat.

Inhuur externen

Dit betreft de kosten van de inhuur van externen, zoals bijvoorbeeld voor juridische adviseurs, administratieve dienstverlening, e.d. In 2009 zijn onder meer extra kosten voor inhuur van externe expertise gemaakt in verband met de selectie van een nieuw managementinformatie systeem.

Vorbereiding nieuw stelsel

Deze post betreft de uitgaven in 2008 en 2009 voor de ontwikkeling van het nieuw accreditatiestelsel. Daartoe werden nieuwe conceptkaders ontwikkeld en pilots uitgevoerd bij negen Nederlandse en Vlaamse instellingen, waarbij panels van externe deskundigen zijn ingezet.

Overige kosten

Dit betreft de kosten van automatisering, notaris, accountant, verzekeringen, infotheek, porti, kantoorkosten, lidmaatschappen, contributies en de bezwarencommissie.

8.5 / Overige gegevens

Resultaatbestemming

Artikel 9 van het beheersreglement van de NVAO luidt:

1. De NVAO vormt een egaliseriereserve
2. Het verschil tussen de gerealiseerde exploitatieresultaten inclusief rente van de NVAO en de gerealiseerde kosten van de activiteiten komt ten gunste of ten laste van de egaliseriereserve.

Voorgesteld wordt het verlies over het boekjaar 2009 ad. € 532.000 te onttrekken aan de onbestemde reserve van het

eigen vermogen in overeenstemming met artikel van 9 lid 2 van het beheersreglement. Voor zover als gevolg van de ontrekking een negatieve onbestemde reserve ontstaat, wordt deze reserve aangevuld tot nihil ten laste van achter-eenvolgens de bestemde reserve voor de ontwikkeling van kaders en de bestemde reserve voor de investeringswaarde van financiële vaste activa.

Tevens wordt voorgesteld om binnen de bestemde reserves de volgende reserveringen te laste van de bestemde reserve voor materiële vaste activa door te voeren:

1. Een bedrag van € 150.000 voor de tijdelijke inhuur van een ICT-manager;
2. Een bedrag van € 200.000 voor tijdelijke formatie-uitbreiding vanwege een piek in de bedrijfsvoering als gevolg van projecten als ontwikkeling van nieuwe kaders voor hbo5 en systeemanalyses.

De voorgestelde reserveringen zijn al in de balans per 31 december 2009 verwerkt.

Hoofdstuk 9 Bijlagen

9.1 / Bestuur en adviesraad NVAO

Bestuur

Het algemeen bestuur van de NVAO bestaat uit maximaal vijftien leden. De voorzitter en maximaal vier andere leden van het algemeen bestuur vormen het dagelijks bestuur.

De bestuursleden worden voor een periode van vier jaar benoemd door het Comité van Ministers (de Nederlandse en Vlaamse ministers bevoegd voor hoger onderwijs). Zij zijn deskundig op het gebied van het hoger onderwijs, de beroepspraktijk van het hoger onderwijs, het wetenschappelijk onderzoek of op het gebied van de kwaliteitszorg. Het bestuur stelt het beleid vast, het bestuursreglement, de begroting, het jaarverslag en de jaarrekening en de voor beroep vatbare beslissingen. Daarnaast geeft het bestuur richtlijnen voor het inrichten van de organisatie, de informatievoorziening en de financieel-economische bedrijfsvoering. Het dagelijks bestuur heeft de dagelijkse leiding van de organisatie en legt hierover verantwoording af aan het algemeen bestuur.

In 2009 bestond het dagelijks bestuur van de NVAO uit dr. K.L.L.M. Dittrich (voorzitter), dr.ir. G.M.A. Aelterman (vicevoorzitter, tot oktober), prof.dr. G. Langouche (vicevoorzitter per 1 oktober), lic. L. Bollaert (per 1 oktober) en mr. L.J. Klaassen.

Samenstelling algemeen bestuur NVAO

(alfabetisch, per 1 januari 2010)

dr. K.L.L.M. Dittrich (voorzitter)
prof.dr. G. Langouche (vicevoorzitter)
lic. L. Bollaert (lid dagelijks bestuur)
E. Derycke
mr. L.J. Klaassen (lid dagelijks bestuur)
mw. P. Meurs
mw. C. Tillekaerts
ir. B. van Nederveen
mw. I. van Riet
G.E.D. Vanleenhove
drs. J. Weitenberg

Samenstelling dagelijks bestuur NVAO

(alfabetisch, per 1 januari 2010)

dr. K.L.L.M. Dittrich (voorzitter)
prof.dr. G. Langouche (vicevoorzitter)
lic. L. Bollaert
mr. L.J. Klaassen

Adviesraad

Het algemeen bestuur benoemt een adviesraad die gevraagd of ongevraagd advies uitbrengt over het algemeen beleid. De leden van de adviesraad worden benoemd voor maximaal drie jaar en komen uit de kring van de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU), de Vereniging van Hogescholen (HBO-raad), het Platform van Aangewezen/Erkende Particuliere Onderwijsinstellingen in Nederland (Paepon), de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA), het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO), de Landelijke Studentenvakbond (LSVb), de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV).

Samenstelling adviesraad NVAO

(alfabetisch, per 1 januari 2010)

dr. K.L.L.M. Dittrich (voorzitter)
prof.dr. G. Langouche (vicevoorzitter)
lic. L. Bollaert (lid dagelijks bestuur)
drs. H.A.P. de Greef
prof.dr. T. van Haaften
K. Keirse
mw. H. Keijzer-Lambooy
mr. L.J. Klaassen (lid dagelijks bestuur)
prof.dr. H. Martens
dr. T. Martens
J. Mijs
R. Van Renterghem
P. Verboven

Plaatsvervangers

H. Deckers
prof.dr. P. Geerlings
dr. B. Hoogewijs
mw. N. Muys
J. Wechuysen

9.2 / Kwaliteitsverslag 2008-2009

Het systeem van interne kwaliteitszorg richt zich op verschillende aandachtsgebieden binnen het organisatieproces: strategie/beleid (leiderschap, strategie en beleid); primair proces (toets nieuwe opleiding, accreditatie, onderzoeksmasters, juridische zaken, internationalisering, communicatie en extra taken) en secundair proces (personeelsbeleid, financiën, ICT, ondersteuning, facilitaire zaken en kwaliteitszorg).

Uitgangspunt is om het primaire proces te onderwerpen aan een gedegen interne en externe kwaliteitszorg. Voor de secundaire processen geldt een proportionele benadering; zoveel mogelijk licht waar dat kan en wat steviger waar nodig. Voor alle processen geldt echter de verplichting de PDCA-cyclus te doorlopen en aan het eind van de cyclus te rapporteren over resultaten in het licht van de streefdoelen.

Dit kwaliteitsverslag geeft per aandachtsgebied een korte schets van de bereikte resultaten. Voor een volledig beeld van het kwaliteitsproces binnen een gebied bestaan afzonderlijke voortgangsrapportages. De gebruikte bronnen bij dit verslag zijn:

- › de opgestelde voortgangsrapportages 2008-2009 per aandachtsgebied;
- › de opgestelde en door het bestuur goedgekeurde beleidsprioriteiten 2008-2009;
- › de bespreking van de werkgroep interne kwaliteitszorg van een inventarisatie van de resultaten;
- › de bevindingen van de reflectiedag over interne kwaliteitszorg, die de ontwerpen van voortgangsrapportages grotendeels bevestigen en nieuwe doelen en plannen toevoegen;
- › de lichte, maar gerichte externe bevraging van een aantal Nederlandse en Vlaamse stakeholders, die de bevindingen grotendeels bevestigen en de verbeterdoelen gevat verlengen.

Bevindingen

Algemeen

In 2008 en begin 2009 is de interne kwaliteitszorg voor een deel ondergesneeuwd door toedoen van een sterke werkdruk in het primaire proces. Een grote stroom aanvragen vereiste het opzetten van een tijdelijke snelprocedure en ook de pilot Instellingsaudit vroeg veel aandacht. In 2009 is de interne kwaliteitszorg geleidelijk weer opgepakt.

Leiderschap, strategie en beleid

De evaluatie laat zien dat de meeste strategische en meer specifieke doelen voor 2008 en 2009 zijn behaald. Er is verdere aandacht nodig voor het vastleggen van relevante en betrouwbare indicatoren en parameters voor de opvolging van de processen accreditatie en toets nieuwe opleiding (tno), de organisatieontwikkeling en de vernieuwing op het gebied van ICT. Deze zaken keren terug bij de desbetreffende aandachtsgebieden. Daarnaast vragen de voorbereiding en de start van de tweede fase van het accreditatiestelsel veel aandacht van alle organisatiegeledingen. Het dagelijks bestuur stelt nieuwe speerpunten voor strategie en beleid op voor 2010 en 2011, die leidend zijn voor de prioriteiten in de uitvoerende organisatiegebieden.

Accreditatie, tno, onderzoeksmasters, juridische zaken

De NVAO heeft de grote hoeveelheid *aanvragen* in 2008-2009 op een correcte wijze afgehandeld. Wanneer geen aanvullend beoordelingstraject nodig was, heeft de tijdelijke toepassing van een snelprocedure positief bijgedragen aan het afhandelen van alle aanvragen binnen de accreditatietermijn.

Het *borgen en verbeteren van de beoordelingsprocessen* verdient ook in de komende periode alle aandacht. Juiste en goed onderbouwde besluiten blijven van primair belang. Het belang van tijdige besluiten is toegenomen vanwege de invoering van de Wet dwangsom. De kwaliteitszorgprocedures tno en accreditatie zijn hierop aangepast. De accreditatieprocedure in Vlaanderen is herzien, ook als gevolg van de invoering van Onderwijsdecreet XIX. De draaiboeken zijn hierop aangepast. Twee prioritaire actiepunten voor 2010 zijn het aanpassen van de Vlaamse besluiten zodat deze meer inhoudelijk worden, naast een afstemming tussen de Nederlandse en Vlaamse besluiten.

De *relatie met de stakeholders* wordt onderhouden via bezoeken, evaluatiebijeenkomsten bij de NVAO, seminars, periodiek congres (in 2008 in Mechelen) en overleg met VBI's, koepels, associaties en de adviesraad. Een aandachtspunt is het opzetten van een gestructureerde, schriftelijke bevraging van instellingen en opleidingen onder meer naar aanleiding van de aanvragen. Een aparte werkgroep werkt hiervoor een voorstel uit.

Het opzetten van *system wide analyses* is in 2009 stevig opgepakt. Er is een aantal concrete analyses uitgevoerd, waarbij de analyse van de pabo's het meest in het oog sprong, mede door het maatschappelijke belang van deze opleidingen. De clusterwijze behandeling van accreditatieaanvragen in 2009 heeft daar ook toe bijgedragen. In het verlengde hiervan komt in 2010 het voorbereiden van *track records* van instellingen aan de orde. De resultaten van deze analyses kunnen een bijdrage leveren aan het publieke debat over kwaliteitszorg, kwaliteitsbewustzijn en de kwaliteitsverbeterende functie van het accreditatiestelsel.

Op het gebied van *kwaliteitszorg* vonden het afgelopen jaar via intervisiebijeenkomsten regelmatig kennisoverdracht en informatie-uitwisseling plaats om de consistentie van het behandelen van aanvragen te bevorderen.

Op *juridisch gebied* is verbetering gerealiseerd, maar blijft een beperkt aantal aandachtspunten over die in 2010 verder opgepakt moeten worden. Daarbij gaat vooral aandacht uit naar een herziening van de vormgeving van de Nederlandse en Vlaamse besluiten. De Wet dwangsom heeft intern geleid

tot nieuwe afspraken over behandeltermijnen en tot een intensivering van de communicatie met de instellingen over de voortgang van de aanvragen.

Internationalisering

Op internationaal terrein is de waardering voor het werk van de NVAO groot, maar het gebruik van de resultaten door de stakeholders kan beter. Niet altijd is het werk van de NVAO voldoende bekend bij bijvoorbeeld de medewerkers van de instellingen. In 2010 en 2011 werkt de NVAO voor een deel verder aan de streefdoelen. De hoeveelheid activiteiten overtreft de bestaande personele capaciteit en dat vraagt om keuzes. Extra aandacht eisen in 2010 de wederzijdse erkenning van accreditatiebesluiten, het TEAM II-project en het accrediteren van joint programmes via een enkelvoudige accreditatieprocedure.

Extra taken

De extra taken in 2008 en 2009 waren aanvragen op de volgende terreinen: aanwijzingsprocedure, open bestel, opleiden in de school, educatieve minoren, Associate-degree-programma's, planningsneutrale conversie en verlengde masters. Ook was er de extra taak ten aanzien van de nationale kwalificatieraamwerken.

De aanvragen in het kader van de *aanwijzingsprocedure* en *open bestel* zijn behandeltechnisch te zien als aanvragen tno of Accreditatie.

De aanvragen *opleiden in de school* hebben een flinke impact gehad: in korte tijd zijn zeer veel aanvragen verwerkt. Bovendien is een voor de NVAO nieuwe en intensieve beoordelings-opzet toegepast; een vaste commissie met twee groepen referenten die iedere opleidingsschool bezochten. Van deze opzet kan mogelijk worden geprofiteerd bij de in 2010 te verwachten vierde ronde Ad-programma's. De beoordelingsronde opleiden in de school is in een aparte bijeenkomst mondeling geëvalueerd met de stakeholders, die zich tevreden toonden over het behaalde resultaat.

De NVAO beoordeelde in 2009 ook *educatieve minoren*. Het tekort aan academisch opgeleide leraren in het voortgezet onderwijs heeft geleid tot het idee om educatieve minoren te organiseren. De hoofdbedoeling was om meer universiteitsstudenten te motiveren voor het lerarenberoep. De NVAO beoordeelde de aanvraag van elf universiteiten en adviseerde tien keer positief en één keer negatief. Een opvolgingsgesprek vond plaats met de universiteit die een negatief advies kreeg. Hierbij waren vertegenwoordigers van het panel, de instelling en de NVAO aanwezig.

In 2008 vond de derde ronde plaats voor het aanvragen van de *Associate-degreeprogramma's*. Aan de beoordelingsopzet is een hoorzitting toegevoegd. Voor de vierde ronde in 2010 wordt deze opzet - die goed beviel - weer gebruikt.

In de 2008-2009 zijn verschillende aanvragen *plannings-neutrale conversies* behandeld. Het gaat om de marginale toets door de NVAO van een informatiedossier van de instelling en niet het oordeel van een panel van deskundigen. Bij de behandeling werkt de behandelaar samen met de jurist. In de regel leveren deze aanvragen geen problemen op, de NVAO wijst zelden een aanvraag af. Een nieuw element binnen drie samenhangende aanvragen van één hogeschool betrof de kwestie van de sectoroverschrijding. In overleg met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is vastgesteld dat de NVAO zich beperkt tot een oordeel over de al dan niet aanwezige uitbreiding van het opleidingsaanbod door de conversie. OCW overlegt met andere, betrokken departementen over de aanwezigheid van sectoroverschrijding.

Voor de *verlengde masters* zijn in 2008 en 2009 zes aanvragen ingediend. Vier daarvan waren onderdeel van een aanvraag toets nieuwe opleiding en twee aanvragen werden afzonderlijk gedaan. De beoordeling door de NVAO van aanvragen verlengde masters volgt goeddeels de procedure toets nieuwe opleiding, waardoor vanuit kwaliteitszorgperspectief geen aparte behandeling nodig is.

Communicatie

Op het gebied van communicatie was de samenwerking met externe partijen in 2008-2009 intensief over onder meer over de opzet van een digitaal CROHO. Intern wordt naast de communicatie via intranet projectmatig samengewerkt aan het opzetten van rapportages, evenementen, het vervangen van de interne ICT-systemen en het opzetten van een evaluatieopzet. De nieuwe huisstijl is een in het oog springend resultaat, evenals de verschillende evenementen. Voor Nederland en Vlaanderen werden nieuwe communicatieplannen voorbereid en zijn via een magazine en een internetcommunity stappen gezet om de kwaliteitsbewustzijn bij externe stakeholders te vergroten. Voor de komende periode vragen de *system wide analysis* en de implementatie van het nieuwe accreditatiestelsel aandacht.

Personeelsbeleid

De procedure salarisbetaling is verbeterd, evenals de afstemming met de financiële administratie. Een aantal slepende personeelszaken is afgerond. Een nieuw hoofd P&O is aangesteld. Geplande scholingstrajecten zijn uitgevoerd. Op het terrein van het arbobeleid is flinke vooruitgang geboekt. De werkregeling personeel is geactualiseerd.

De evaluatie van de taakstellingen van de beleidsmedewerkers is - in overleg met de personeelsvertegenwoordiging - in uitvoering en loopt door in 2010. Dat jaar wordt ook verder gewerkt aan het uitvoeren van een tevredenheidsonderzoek, het vastleggen van taakstellingsregels beleidsmedewerkers en een inventarisatie van verdere scholingsbehoeften in samenhang met de organisatiestructuurverandering.

ICT

Op het gebied van ICT wordt onder leiding van een externe informatiearchitect hard gewerkt aan het vervangen van het interne informatiesysteem, waarbij ook aandacht is voor het koppelen van de gegevens aan externe databanken als de NVAO-website, het Hogerondewijsregister, dCROHO en Crossroads. Opzet en uitvoering zijn in 2008 in gang gezet op basis van een in het bestuur goedgekeurd projectplan en dit proces loopt onder leiding van een stuurgroep door tot eind 2010. Voorwaarde voor het slagen van beide doelen is een goede modellering van de NVAO-processen en gegevensmodellen. Daarnaast is nieuwe hardware in gebruik genomen en de software vernieuwd. De werkwijze van het archief is in 2009 opnieuw bepaald mede op basis van eisen van de archiefwet. De digitalisering van het archief is in het ICT-project opgenomen.

Financiën

Financiën presenteert standaard kwartaalrapportages en de jaarrekening die de externe accountant beoordeelt. Vanwege de externe controle wordt Financiën binnen de interne kwaliteitszorg van de NVAO vooral bekeken vanuit het perspectief van samenhang met andere de organisatieprocessen, zoals personeelsbeleid, maar ook de kernprocessen en de extra taken. Een aandachtspunt is dat telkens dekkende inkomsten staan tegenover de inspanning die de NVAO levert per werksort en de kosten die daarvoor worden gemaakt.

Faciliteiten

De streefdoelen voor taakafspraken, catering, bedrijfshulpverlening (BHV), de nieuwe huurovereenkomst in verband met de komst van de CDHO (Parkstraat 30) en de kleine kwaliteit zijn in 2009 gerealiseerd. De taakafspraken zijn geëvalueerd en kleine verbeteringen zijn doorgevoerd.

Ondersteuning

De organisatie van de ondersteuning (personeelsformatie en taakstellingen) heeft zijn beslag gekregen. Regelmatige wisselingen en vertrek maakten het bewerkelijk, maar de omvang van de bezetting is op orde gebleven. Voor het archief is in 2009 prioriteit gegeven aan het wegwerken van achterstanden in de archiefopbouw en het voldoen aan de wettelijke eisen op het gebied van archiefbeheer en de richtlijnen over

het vernietigen of overbrengen van archiefbescheiden. Er is vaart gezet achter het koppelen van bestuursstukken aan het informatiesysteem en gestart met de overdracht van de dossiers naar een statisch archief. De digitalisering van het archief maakt deel uit van het ICT-proces. De infotheek is uitgebouwd en het beheer is belegd. Een meer beleidsmatige inzet van de infotheek is een communicatief aandachtspunt.

Interne kwaliteitszorg

De werkgroep Interne kwaliteitszorg brengt prioriteiten voor de komende periode in beeld. Naast het doorlopen van een goed gestructureerde PDCA-cyclus binnen de organisatie, is het van belang om de kwaliteitscultuur en de onderlinge samenwerking te versterken. Daarbij wordt gestreefd naar een gemeenschappelijke kwaliteitsbeleving, gevoed door motiverende momenten van (kennis)uitwisseling. Specifieke verbeterpunten vanuit Interne kwaliteitszorg zijn het opstellen van adequate prestatie-indicatoren voor de kernprocessen en het uitvoeren van structurele evaluaties met stakeholders.

Overwegingen en conclusie

De voortgangsrapportages laten een dynamisch beeld zien. Op alle fronten in de organisatie is verandering bewerkstelligd c.q. vooruitgang geboekt. De druk op het primaire proces was groot in 2008 en 2009, maar heeft ook aansprekende resultaten opgeleverd, zoals de instellingsaudits of opleiden in de school. De in die jaren verminderde structurele aandacht voor interne kwaliteitszorg gaat gelukkig niet ten koste van de verbetergerichtheid in de organisatie: die blijft groot. Onverminderd is de opdracht om de interne kwaliteitszorg cyclisch te laten functioneren en een groter bereik te creëren van de evaluaties.

In de komende periode schenkt de NVAO aandacht aan nieuwe beleidsprioriteiten, mede op basis van de wettelijke opdracht voor 2010 en 2011. Daarnaast vragen de stakeholders van de NVAO een duidelijkere en consistentere aanwezigheid in het kwaliteitsproces en dito debat, een grotere impuls in de verbeterfunctie en een vlottere, internationale erkenning van accreditatie en graden. De voorbereiding en implementatie van de tweede fase van het accreditatiestelsel en de evoluties van kwaliteitszorg in het Bologna-proces bieden hiertoe kansen.

9.3 / Tabellen

Overzicht

Totaal aantal afgehandelde aanvragen

Afgehandeld per 31 december

	Totaal	Neder- land accre- ditatie	tno	onder- zoeks master	ver- lengde master	Vlaan- deren accre- ditatie	tno
2009	827	506	117	60	1	132	11
2008	859	573	114	6	4	159	3
2007	770	523	102	5	8	123	9
2006	503	336	91	10	11	42	13
2005	461	371	59	27	1	-	3
2004	345	232	35	78	-	-	-
2003	40	-	5	35	-	-	-

Totaal aantal teruggetrokken aanvragen

- > 2009: 47 (9 accreditatieaanvragen, 36 aanvragen voor nieuwe opleidingen en 2 onderzoeksmasters);
- > 2008: 28 (2 accreditatieaanvragen, 24 aanvragen voor nieuwe opleidingen en 2 verlengde masters);
- > 2007: 27 (5 accreditatieaanvragen, 22 aanvragen voor nieuwe opleidingen en onderzoeksmasters);
- > 2006: 48 (8 accreditatieaanvragen, 31 aanvragen voor nieuwe opleidingen, 3 aanvragen voor onderzoeksmasters en 6 aanvragen voor verlengde masters). Drie aanvragen waren niet ontvankelijk;
- > 2005: 39 (14 accreditatieaanvragen, 15 aanvragen voor nieuwe opleidingen en 10 aanvragen voor onderzoeksmasters);
- > 2004: 37 (2 accreditatieaanvragen en 35 aanvragen voor nieuwe opleidingen);
- > 2003: 2 (2 aanvragen voor nieuwe opleidingen).

Nederland

Afgehandelde accreditatieaanvragen Nederland in 2009

Afgehandeld per 31 december

	Totaal	Positief	Terug- getrokken	Negatief	Rapport afgekeurd
> Bouwkunst	8	8	-	-	-
> Economie	55	47	4	2	2
> Gedrag en Maatschappij	20	16	3	1	-
> Gezondheidszorg	24	24	-	-	-
> Kunsten	16	16	-	-	-
> Landbouw (en natuurlijke omgeving)	4	4	-	-	-
> Natuurweten- schappen	3	2	-	-	1
> Onderwijs en lerarenopleiding	178	176	-	2	-
> Rechtsgeleerdheid	6	6	-	-	-
> Taal en cultuur	5	3	1	1	-
> Techniek	36	35	1	-	1
Totaal	355	337	9	6	3
> Universiteiten	153	150	2	-	1
> Hogescholen	179	173	2	2	2
> Niet-bekostigde instellingen	23	14	5	4	-
Totaal	355	337	9	6	3
> Bachelor hbo	169	155	7	6	1
> Master hbo	31	30	-	-	1
> Bachelor wo	6	6	-	-	-
> Master wo	149	146	2	-	1
Totaal	355	337	9	6	3

Afgehandelde “sneldossiers” accreditatieaanvragen Nederland in 2009

Afgehandeld per 31 december

	Totaal	Positief	Terug- getrokken	Negatief	Rapport afgekeurd
> Bouwkunst	1	1	-	-	-
> Economie	33	33	-	-	-
> Gedrag en Maatschappij	20	20	-	-	-
> Gezondheidszorg	15	15	-	-	-
> Kunsten	9	9	-	-	-
> Landbouw (en natuurlijke omgeving)	-	-	-	-	-
> Natuurweten- schappen	35	35	-	-	-
> Onderwijs en lerarenopleiding	-	-	-	-	-
> Rechtsgeleerdheid	2	2	-	-	-
> Taal en cultuur	1	1	-	-	-
> Techniek	35	35	-	-	-
Totaal	151	151	-	-	-
> Universiteiten	83	83	-	-	-
> Hogescholen	63	63	-	-	-
> Niet-bekostigde instellingen	5	5	-	-	-
Totaal	151	151	-	-	-
> Bachelor hbo	67	67	-	-	-
> Master hbo	1	1	-	-	-
> Bachelor wo	30	30	-	-	-
> Master wo	53	53	-	-	-
Totaal	151	151	-	-	-

Afgehandelde aanvragen toets nieuwe opleiding Nederland in 2009

Afgehandeld per 31 december

	Totaal	Positief	Terug- getrokken	Negatief (met bezwaar)
> Economie	30	18	10	2
> Gedrag en Maatschappij	14	11	3	-
> Gezondheidszorg	26	17	9	-
> Kunsten	9	6	3	-
> Landbouw en natuurlijke omgeving	-	-	-	-
> Onderwijs en lerarenopleiding	13	7	6	-
> Rechten	9	8	1	-
> Taal en cultuur	2	2	-	-
> Techniek	12	8	4	-
> Natuurweten- schappen	2	2	-	-
Totaal	117	79	36	2
> Universiteiten	31	24	7	-
> Hogescholen	51	41	10	-
> Niet-bekostigde instellingen	35	14	19	2
Totaal	117	79	36	2
> Bachelor hbo	21	17	4	-
> Master hbo	48	33	13	2
> Bachelor wo	5	2	3	-
> Master wo	43	27	16	-
Totaal	117	79	36	2

Afgehandelde aanvragen onderzoeksmasters Nederland in 2009

Afgehandeld per 31 december

	Totaal	Positief	Terug- getrokken	Negatief
> Economie	8	6	-	2
> Gedrag en Maatschappij	12	9	-	3
> Gezondheidszorg	7	7	-	-
> Kunsten	6	5	1	-
> Landbouw en natuurlijke omgeving	-	-	-	-
> Onderwijs	1	-	-	1
> Rechten	3	3	-	-
> Taal en cultuur	23	22	1	-
> Techniek	-	-	-	-
> Natuurweten- schappen	-	-	-	-
Totaal	60	52	2	6
> Universiteiten	60	52	2	6
Totaal	60	52	2	6

Afgehandelde aanvragen verlengde masters Nederland in 2009

Afgehandeld per 31 december

	Totaal	Positief	Terug- getrokken	Negatief
> Gedrag en Maatschappij	1	1	-	-
Totaal	1	1	-	-
> Universiteiten	1	1	-	-
> Aangewezen	-	-	-	-
Totaal	1	1	-	-

Vlaanderen

Afgehandelde accreditatieaanvragen Vlaanderen in 2009

Afgehandeld per 31 december

	Totaal	Positief	Teruggetrokken	Negatief	Rapport afgekeurd
> Archeologie en kunstwetenschappen	8	8	-	-	-
> Biomedische wetenschappen	-	-	-	-	-
> Diergeneeskunde	-	-	-	-	-
> Economische en toegepaste economische wetenschappen	1	1	-	-	-
> Gecombineerde studiegebieden	7	6	-	1	-
> Geneeskunde	3	3	-	-	-
> Gezondheidszorg	15	15	-	-	-
> Godgeleerdheid, godsdienstwetenschappen en kerkelijk recht	4	4	-	-	-
> Handelswetenschappen en bedrijfskunde	5	5	-	-	-
> Industriële wetenschappen en technologie	11	10	-	1	-
> Onderwijs	32	25	-	-	7
> Politieke en sociale wetenschappen	24	23	-	1	-
> Psychologie en pedagogische wetenschappen	1	1	-	-	-
> Rechten, notariaat en criminologische wetenschappen	11	11	-	-	-
> Sociale gezondheids-wetenschappen	4	4	-	-	-
> Toegepaste biologische wetenschappen	-	-	-	-	-
> Toegepaste wetenschappen	4	4	-	-	-
> Wetenschappen	2	1	-	1	-
> Wijsbegeerte en moraalwetenschappen	-	-	-	-	-
Totaal	132	121	-	4	7
> Universiteiten	68	65	-	3	-
> Hogescholen	63	55	-	1	7
> Geregistreerde instellingen	1	1	-	-	-
> Niet geregistreerde instellingen	-	-	-	-	-
Totaal	132	121	-	4	7
> Professioneel gerichte bachelor	63	55	-	1	7
> Academisch gerichte bachelor	18	17	-	1	-
> Master	39	39	-	-	-
> Master na Master	12	10	-	2	-
Totaal	132	121	-	4	7

Afgehandelde aanvragen toets nieuwe opleiding Vlaanderen in 2009

Afgehandeld per 31 december

	Totaal	Positief	Terug- getrokken	Niet- ontvankelijk
> Economie	1	-	1	-
> Geneeskunde	5	4	1	-
> Godgeleerdheid	2	-	2	-
> Industriële weten- schappen	1	1	-	-
> Wetenschappen	2	2	-	-
Totaal	11	7	4	-
> Universiteiten	7	6	1	-
> Hogescholen	-	-	-	-
> Geregistreerde instellingen	2	-	2	-
> Niet geregistreerde instellingen	2	1	1	-
Totaal	11	7	4	-
> Professioneel gerichte bachelor	1	-	1	-
> Academisch gerichte bachelor	1	-	1	-
> Master	7	5	2	-
> Master na Master	2	2	-	-
Totaal	11	7	4	-

9.4 / Lijst van begrippen en afkortingen

CDHO	Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs
CROHO	Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs (IB-groep)
ECA	European Consortium for Accreditation in higher education
ECTS	European Creditpoint Transfer System
ENQA	European Association for Quality Assurance in Higher Education
ENIC	European National Information Centre
EUA	European University Association
Evaluatieorgaan	VLIR/VLHORA (Vlaamse visiterende en beoordelende instanties)
EVC's	Elders verworven competenties
HBO-raad	Vereniging van Hogescholen
HOR	Hogeronderwijsregister
Inspectie	Inspectie van het Onderwijs
INQAAHE	International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education
ISO	Interstedelijk Studenten Overleg
KNAW	Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
LSVb	Landelijke Studenten Vakbond
NARIC	National Academic Recognition Information Centre
Nuffic	Nederlandse organisatie voor internationale samenwerking in het hoger onderwijs
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Paepo	Platform van Aangewezen/Erkende Particuliere Onderwijsinstellingen in Nederland
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
TEEP	Transnational European Evaluation Project
VBI	Visiterende en Beoordelende Instantie
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VSK	Vlaamse Scholierenkoepel
VSNU	Vereniging van Universiteiten
VVS	Vlaamse Vereniging van Studenten
WHW	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

Colofon

NVAO Jaarverslag 2009
© Juni 2010

Tekst Hendrikx Van der Spek, Bussum / NVAO
Vormgeving Smidswater, Den Haag
Drukwerk Edauw + Johannissen, Den Haag

NVAO
Nederlands- Vlaamse Accreditatieorganisatie

Parkstraat 28 / 2514 JK Den Haag
P.O. Box 85498 / 2508 CD The Hague
The Netherlands

T +31 (0)70 312 23 00
F +31 (0)70 312 23 01
E info@nvao.net
www.nvao.net

NVAO

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie

Parkstraat 28 / 2514 JK Den Haag
P.O. Box 85498 / 2508 CD The Hague
The Netherlands

T +31 (0)70 312 23 00
F +31 (0)70 312 23 01
E info@nvao.net
www.nvao.net